

Qui són els àrabs?

Una **guia** per **contribuir**
al **coneixement**
sobre el **món àrab**

Where is home?

Coordina

Col·labora

Amb el suport de

Il·lustració de portada: Nadine Feghaly
Disseny i maquetació: www.cromamedia.com

La guia **Qui són els àrabs?** va ser elaborada l'any 2003 per l'**Associació Catalunya-Líban**, com un crèdit de secundària del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Els autors de la publicació van ser M. Àngels Rodríguez Gutiérrez, Bernardina Ginés Carreras i Ghassan Saliba Zeghondi.

Ara actualitzem i editem la part essencial del crèdit amb l'objectiu que esdevingui un material útil per al treball de les entitats en l'àmbit de la cooperació, la lluita per la pau i l'acollida de les persones refugiades. També amb la voluntat de fomentar entre la població el coneixement de la realitat del món àrab i sensibilitzar contra les actituds racistes i xenòfobes.

Barcelona, gener de 2018

Índex

Introducció	07
1. Qui són els àrabs?	10
2. La llengua àrab	13
2.1 Característiques	13
2.2 Alfabet	16
2.3 Estadis.....	17
2.4 Arabismes de la llengua catalana.....	18
3. La religió dels àrabs	21
3.1 L'islam, la religió majoritària	21
3.1.1 Característiques	21
3.1.2 La població islàmica.....	24
3.1.3 Mohamed: "Segell dels Profetes"	25
3.1.4 L'Alcorà, el Llibre Sagrat	27
3.1.5 Els pilars de l'islam.....	28
3.1.6 Principals grups religiosos de l'islam.....	30
3.2 Altres religions dels àrabs	33
4. La cultura àrab	35
4.1 La cultura durant l'imperi àrab-musulmà.....	36
4.2 El renaixement de la cultura àrab: segles XIX-XX.....	44
4.3 La cultura àrab avui.....	47
4.4 La música i la cançó àrabs.....	48
5. Els països àrabs: geografia actual i història recent	51
6. Minories ètniques als països àrabs	57
Glossari	60
Enllaços d'interès	63

Introducció

Si fem un seguiment diari dels diferents mitjans de comunicació, podem deduir fàcilment que el nombre de notícies vinculades directament o indirecta amb l'anomenat "món àrab" és més que significatiu.

Durant molt de temps, la qüestió palestina, el conflicte àrab-israelita, la guerra del Líban, la crisi del petroli, la primera guerra del Golf, la tragèdia de Somàlia o la segona guerra del Golf, amb la invasió dels Estats Units i Gran Bretanya a l'Iraq, han ocupat l'atenció del món. Si ens cenyim a esdeveniments més recents, l'agreuament dels conflictes de l'Orient Mitjà, les revoltes àrabs, els conflictes a Síria, l'Iraq, Iemen, Líbia, l'auge dels grups *takfiristes* relacionats amb Al-Qaida i Daesh, i el drama de les persones refugiades a la Mediterrània han ocupat i ocupen els titulars de tota mena de mitjans de comunicació i de les xarxes socials.

D'aquesta constatació, però, en podem deduir immediatament una altra: no hi ha pràcticament cap notícia relacionada amb els països àrabs que no estigui lligada a un conflicte o una catàstrofe. És cert que, malauradament, aquesta afirmació la podríem fer extensiva a qualsevol altre indret del món, perquè, ja se sap, "*les bones notícies no són notícia*". No obstant això, no deixa de ser lamentable que cap esdeveniment artístic, cap manifes-

No hi ha pràcticament cap notícia relacionada amb els països àrabs que no estigui lligada a un conflicte o una catàstrofe

tació cultural, cap avenç científic ocorregut dins de l'àmbit del món àrab no tingui gairebé mai ressò al món occidental. Malgrat la importància històrica de la civilització

àrab-musulmana, malgrat els vuit segles que els àrabs van romandre a l'Al-Àndalus, malgrat la transcendència dels esdeveniments ocorreguts al món àrab durant l'últim segle, malgrat, fins i tot, la importància que aquest té per al nostre entorn (per proximitat geogràfica, per relacions comercials)... **malgrat tot això, ho ignorem gairebé tot dels àrabs.**

Quan a aquesta ignorància hi sumem els prejudicis, la combinació no pot ser més que explosiva: *Al-Qaida; els talibans són uns àrabs bojos; els musulmans són uns fanàtics; als països àrabs només hi ha desert i camells; els àrabs pertanyen a una raça diferent de la nostra...*

Que els talibans no siguin àrabs i que el Al-Qaida i Daesh siguin una

minoria que no representa l'Islam; que l'Islam aglutini gairebé una quarta part dels habitants del planeta i pateixi -com històricament ho han patit tantes religions- una minoria fanàtica que s'enfronta a una majoria desitjosa d'entendre la seva religió, senzillament, com una forma personal d'espiritualitat; que a un gran nombre de països àrabs la població passi els estius banyant-se a les platges; que la "raça" dels àrabs -si n'hi ha, de races- no existeixi... Tot això semblen ser matisos sense valor quan s'ha enfilat pel camí del prejudici i la desinformació.

Si a tot això hi afegim la immigració a Catalunya i a Europa procedent de països de majoria musulmana, sumant-hi la situació de les persones refugiades que intenten arribar

El coneixement mutu és una eina primordial per a la cooperació i la solidaritat conscient i profunda

a “l’Europa Fortalesa”, el resultat és el desesperat d’una alarmant manipulació, amb l’augment de la xenofòbia i l’islamofòbia i un desig, sovint deliberat, de “no conèixer”, “no comprendre”, “no acceptar”. I aleshores trobarem que l’abisme que s’obre entre dues cultures tan properes corre el risc de fer-se cada cop més profund. En aquest context, el material que aquí us

presentem té un únic objectiu: contribuir al coneixement sobre el món àrab. Volem creure que del coneixement, poc a poc, se’n deriva també el respecte i, més encara, l’acceptació de l’altre -àrab o no àrab- tal com és, ni millor ni pitjor que un mateix, només diferent.

El coneixement mutu és una eina primordial per a la cooperació i la solidaritat conscient i profunda, per combatre les ideologies que fomenten el xoc entre civilitzacions, les carreres armamentistes i les guerres. El coneixement de l’altre és una cara de la lluita per la pau. 🌱

1. Qui són els àrabs?

A primer cop d'ull, sembla fàcil donar una resposta a aquesta pregunta. Així, molt sovint, sentim o llegim afirmacions de les quals podem deduir que els àrabs són, senzillament, els naturals d'Aràbia o bé els que practiquen la religió musulmana; fins i tot, hi ha qui pensa que es pot distingir un àrab d'algú que no ho és només pels seus trets físics.

Però si analitzem amb més precisió les característiques atribuïdes normalment als àrabs, veurem que no sempre les podem fer extensives a tots, o bé que no les podem considerar com a exclusives d'ells. Per exemple, **l'aspecte físic**. Malgrat la idea que en puguem tenir, no existeixen característiques físiques que ens permetin de distingir de manera inequívoca un àrab d'un francès, un grec o un etiop, perquè hi ha àrabs de pell blanca, altres de pell més fosca i àrabs de pell negra.

La **religió** tampoc és un aspecte diferenciador. Sovint s'identifica l'àrab amb el musulmà, però els àrabs ja existien abans que aparegués l'Islam i, a més, la majoria dels musulmans no són àrabs. D'altra banda, existien i existeixen àrabs d'altres comunitats religioses.

Partint d'aquesta definició, podem dir que, actualment, hi ha al món uns **353.900 milions d'àrabs**.

Allò que defineix un àrab com a tal és el fet de parlar la llengua àrab i considerar la història i la cultura dels àrabs com a part del propi patrimoni

¿Es el mateix ser àrab que ser musulmà?

Tal com dèiem més amunt, molt sovint identifiquem les paraules *àrab* i *musulmà*, la qual cosa és un error.

Si ser àrab és parlar la llengua àrab i considerar com a pròpies la cultura i la història dels àrabs, ser musulmà és professar la religió de l'islam.

No tenim xifres absolutes sobre el nombre de musulmans al món, perquè entre ells existeix un alt creixement demogràfic (provocat per la natalitat) i també un alt creixement sociològic (derivat de les conversions). Això fa que en pocs anys les xifres s'elevin substancialment. En tot cas, es pot considerar que, en l'actualitat, hi ha al món uns 1.000 milions de musulmans, dels quals uns 260 milions són àrabs.

Es a dir, **només un 20% de la població musulmana total és àrab**. El 80% de musulmans restants viuen en països no àrabs, amb cultura, història i llengües diferents: Indonèsia, Turquia, Iran, Pakistan, Xina, Etiòpia... A més de no ser majoritaris en l'islam, hi ha un altre factor a tenir en compte, i és que **no tots els àrabs són musulmans**. És cert que l'islam va sorgir entre els àrabs, que el seu Llibre Sagrat està escrit en àrab i que gran part de la població àrab va abraçar la religió musulmana. No obstant això, hi ha uns 30 milions d'àrabs que professen d'altres religions. D'altra banda, als països àrabs també hi ha, naturalment, persones que no professen cap religió.

Això fa que, per exemple, un cristià maronita del Líban sigui autènticament àrab, mentre que un musulmà sunnita del Pakistan no ho és pas.

Per tant, identificar la noció de musulmà amb la d'àrab és, més o menys, tan erroni com seria identificar la noció de catòlic amb la de català pel fet que la majoria dels catalans professin la religió catòlica.

¿Es el mateix ser àrab que ser moro?

Els *moros* eren antigues poblacions que vivien d'una manera estable a l'Àfrica del Nord, a la zona coneguda com *Mauritanea*, des de feia almenys tres mil·lennis, quan van arribar els romans.

En l'època romana, *moro* era un terme genèric per designar tots els africans que havien conservat les seves tradicions i gènere de vida, fora de la cultura ciutadana desenvolupada per Roma.

Els europeus han conservat el nom, donant-li una accepció més àmplia, ja que servirà per designar tots els magribins o nord-africans. Serà el nom que es donarà durant l'Edat Mitjana als conqueridors àrabs i berbers de la Península Ibèrica.

En una altra accepció, el vocable s'aplica al musulmà, sigui quina sigui la seva nacionalitat, i normalment amb un to despectiu. Així, *moro* pot ser un iugoslau, albanès, turc... que tingui com a religió l'Islam.

Avui la població mora és, etnològicament parlant, una barreja.

D'una part està formada per l'element àrab (semític) i d'altra pel berber (camític) representat per tribus nòmades.

Així doncs, partint de la definició originària de *moro*, aquesta paraula només es podria aplicar als àrabs que viuen al Nord d'Àfrica (sobre-

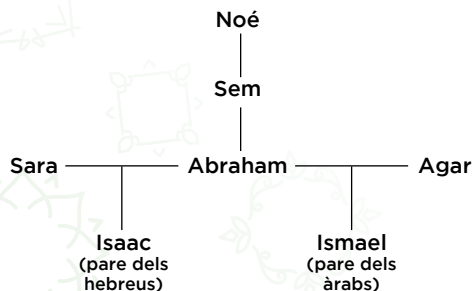
tot a la part sahariana) amb un antic component berber.

D'on vénen els àrabs?

Els àrabs són d'origen semita.

Segons el Gènesi -part de la Bíblia-, Sem, fill de Noè, és el pare de tots els semites: àrabs, hebreus, abissinis i assiris. D'Abraham, descendent de Sem, van néixer dos fills: Isaac, el fill legítim que va tenir amb la seva esposa Sara i que seria el pare dels hebreus; i Ismael, fill d'una esclava anomenada Agar i que seria el pare dels àrabs. Així doncs, Isaac i Ismael, que segons la Bíblia van donar origen als pobles hebreu i àrab, eren germanastres.

L'hàbitat primitiu dels semites ha estat objecte de controvèrsies, però normalment se n'ha situat el centre al nord d'Aràbia. El que sí sabem segur és que els membres d'aquesta família eren, entre d'altres, els àrabs del nord, els sud-aràbics (mineus i sabeus), els abissinis (poblacions de l'actual Etiòpia), babilonis, assiris, arameus, fenicis i hebreus. 🌱

2. La llengua àrab

2.1 Característiques

Bs calcula que al món hi ha actualment unes tres mil llengües, encara que més de la meitat de la població mundial n'utilitza alguna de les dotze de més difusió: xinès, anglès, hindi (Índia), urdú (Pakistan), castellà, rus, àrab, portuguès, malaisi, japonès, alemany i francès.

Els especialistes fan classificacions de les llengües seguint criteris diversos: *genètic*, segons l'origen; *geogràfic*, segons les zones on es parla; *tipològic*, segons l'estructura lingüística...

És així com s'arriben a determinar les famílies de llengües, dins de les quals es poden establir subfamílies o grups, encara que, en haver-se fet sota criteris diferents, les classificacions que proposen uns o altres autors tenen diferències.

Famílies	Grups	Llengües
Camito-semítica Semític Àrab	Semític	Àrab
		Hebreu
	Camític	Berber
Tuareg		
Indoeuropea	Romànic	Català
		Castellà
		Francès
	Germànic	Anglès
		Alemanys
	Indoiranià	Persa
Durd		
Altaica	Turcotàrtar	Turc
	Mongòlic	Mongol

Aquest quadre d'una possible classificació de llengües, encara que molt incomplet, servirà per veure a quin grup i a quina família es situa la llengua àrab: **l'àrab és una llengua del grup semític, de la família camito-semítica.**

Per comparació, el català i el castellà són llengües del grup romànic de la família indoeuropea.

També es pot comprovar que, tot i les confusions que hi ha sovint a aquest respecte, **els iranians i els turcs** que parlen, respectivament, el persa i el turc no només **no parlen àrab**, sinó que, a més, parlen llengües que ni tan sols són ni del mateix grup ni de la mateixa família que la llengua àrab.

Les llengües semítiques tenen, entre d'altres característiques, la d'escriure's i llegir-se de dreta a esquerra, i l'ordre dels fulls i pàgines d'un document és l'invers al nostre.

A més, aquestes llengües estan constituïdes fonamentalment per consonants i en l'escriptura només apareixen aquestes i les vocals llargues; les vocals curtes, generalment, no s'escriuen. Així, si es vol escriure en àrab un text complet, amb vocals curtes i tot, cal fer un retrocés: s'escriu primer el "cos" de la paraula (consonants i vocals llargues) i després es torna al text i es marquen les vocals curtes, que són signes que es posen damunt o a sota de la paraula.

Però, com pot saber el lector, si no troba escrites totes les vocals, de quina manera ha d'interpretar les paraules? Pensem que, si llegim, per exemple, (*ktb*), el significat pot ser:

- ✦ llibre (*kitab*)
- ✦ llibres (*kutub*)
- ✦ ha estat escrit (*kutiba*)
- ✦ va escriure (*kataba*)
- ✦ secretari (*katib*)

Doncs bé, en la pràctica, el lector és capaç, pel context, d'interpretar el text correctament i n'hi ha prou amb indicar alguna vocal curta de tant en tant per orientar-lo. En tot cas, per poder llegir totalment i correctament un text en llengua àrab cal, no només conèixer vocabulari, sinó també saber-ne morfologia i sintaxi.

El document més antic escrit en àrab que es conserva és l'Alcorà

Com que el *Llibre sagrat* està escrit en àrab, es van fer estudis precisos per conservar la llengua en l'estat més pur possible. Amb l'expansió de l'imperi àrab-musulmà la llengua àrab va dominar, per al culte religiós, sobre la resta de llengües de les terres conquerides. Els nous musulmans havien de fer la pregària en aquesta llengua encara que no fossin de parla àrab, i encara avui dia no serveixen les traduccions a d'altres llengües; només se les considera com a comentaris al text original.

En una mesquita no hi ha ni estàtues ni pintures que representin Déu o Mahoma, ni cap tipus de representació figurativa. La prohibició per part de

L'islam de qualsevol representació d'aquest tipus va estimular el desenvolupament de la cal·ligrafia com a art. Existien molts tipus de lletra i encara se n'utilitzen més de deu, entre elles la *nashi*, la *kúfica* i la *ruyqaya*, emprades per embellir els llibres, parets de palaus, mesquites, etc., que podem contemplar a qualsevol monument que els àrabs hagin deixat, com, per exemple, el palau de l'Alhambra de Granada o la Mesquita de Còrdova.

2.2 Alfabet

L'alfabet àrab deriva de la cursiva emprada pels nabateus de Petra (Jordània), que va ser introduïda a Aràbia Occidental al segle II o III. Influint també pel siríac, va prendre la seva forma actual al segle VIII, quan les grafies de forma idèntica que servien per indicar lletres molt dispars començaven a donar problemes de lectura i d'interpretació del text sagrat.

L'alfabet àrab, anomenat *alifab*, consta de 28 consonants i 3 vocals.

Les consonants tenen forma una mica diferent segons estiguin al principi, al mig o a la fi de paraula, i les vocals poden ser llargues o breus. Aquest alfabet ha estat emprat per escriure d'altres llengües, com ara el persa, l'urdú, el turc (substituint per l'alfabet llatí l'any 1928) i, amb menys freqüència, el berber, el siríac, etc.

2.3 Estadis

La llengua àrab d'avui té tres estadis (nivells) diferents:

- ✦ l'àrab clàssic
- ✦ l'àrab dialectal
- ✦ l'àrab estàndard o mitjà

* L'àrab clàssic o literari (*fusha*) no ha existit en estat pur fora de les produccions de savis, gramàtics i literats. Té el seu origen en els dialectes àrabs que existien en temps de Mahoma, i un dels quals, l'àrab de l'Hijaz, va ser elevat a la categoria de llengua d'origen diví per justificar la idea que la Revelació havia estat feta al Profeta en aquesta llengua, i per tal d'assegurar la difusió del missatge alcorànic sense deformacions. Atès que se l'ha considerat la "llengua perfecta" que, com a tal, no necessita evolucionar, se l'ha defensat de tota alteració, tant de les provocades per influències estrangeres o dels pobles conquistats, com de la pròpia evolució normal de qualsevol llengua.

L'àrab clàssic es fa servir en moments de necessitat d'escriptura o per a algunes activitats o professions (justícia, culte, discursos...).

* L'àrab dialectal (*ammiyya*) és la llengua de comunicació oral i que, com a tal, presenta diferències, més o menys grans, entre unes zones i d'altres. La seva influència sobre la llengua literària és fluixa, podríem dir quasi nul·la; no s'escriu ni tan sols per narrar contes o tradicions populars. La base de la seva estructura i del seu vocabulari és l'àrab clàssic, però està ple de tot allò que l'àrab clàssic ha volgut evitar: paraules de les llengües dels pobles conquistats, influències estrangeres i formacions espontànies.

* L'àrab estàndard o mitjà és el que s'utilitza a la major part d'emissions de ràdio i de televisió, en els diaris, en el teatre... Va néixer de la necessitat d'expressar nocions noves, nous termes relacionats amb la tecnologia, l'administració, la política... S'utilitza a tots els països àrabs i, deixant de banda algunes variants de lèxic, és entesa per tothom.

En tot cas, aquests estadis de llengua no constitueixen compartiments estancs: hi ha un flux entre ells.

2.4 Arabismes de la llengua catalana

Encara que els àrabs van romandre poc temps a Catalunya, la nostra llengua ha quedat impregnada de vocables d'origen àrab, dels quals moltes vegades no en reconeixem l'origen.

En la ràpida expansió del recent nascut imperi àrab al segle VIII, Catalunya va ser sotmesa després d'un seguit de lluites i de pactes. El seu domini fou desigual: a la part que arribarà a ser la Catalunya Vella hi van estar menys de cent anys, mentre que al sud, l'anomenada Catalunya Nova, hi van restar tres-cents anys.

En el contacte diari de la població visigòtica dels Països Catalans amb el poble invasor es va anar produint una influència lingüística (com amb els anteriors pobles que hi havien entrat) que, amb petites variacions, ha arribat a la nostra època en tots els àmbits de la llengua.

En el vocabulari del País Valencià és considerable el nombre de paraules d'origen àrab; com que aquestes terres estaven despoblades, els *moriscos* (musulmans conversos al cristianisme) no van ser expulsats arran de la conquesta de Granada, sinó més d'un segle després.

Trobem termes àrabs en el lèxic del menjar, del vestit, de l'astronomia, de la navegació, del comerç...

En el camp de la navegació

* **Almirall** és l'oficial general de la marina de guerra. Prové de la paraula *amir*, que en àrab significa "posseïdor de poder, cap, comandant". Possiblement partint d'un malentès de termes compostos, freqüents en àrab (*amir-al-bahr*, "el rei del mar"; *amir-al-mu'minin*, "el rei dels creients"...), els no entesos en la llengua no van fer cas del segon terme, i va quedar només *amir-al*.

* **Drassanes** és l'establiment vora a la mar o vora al riu on són fabricats i reparats els vaixells. La paraula prové de l'hispano-àrab *dar as-sanà*, que vol dir "casa de la fabricació".

* **Garbí** és el nom aplicat a la marinada de rumb sud-oest. En àrab *garbí* significa "occidental" i "vent de l'oest", derivat de *garb* que és "lloc remot", "occident". A diferència d'altres noms de vents, com "tramuntana", "mes-

tral”, “cerç”, etc., *garbí* és utilitzat exclusivament per la gent de les costes i desusat en l’interior.

En el camp de l’edificació i de la construcció

* **Rajola**, una peça de ceràmica quadrada o rectangular que és emprada per fer paviments, cobrir parets, etc. És un mot peculiar del català, que prové de l’hispano-àrab *lagura*, que vindria probablement de l’àrab clàssic *al-ajur*.

* **Raval** és un barri exterior d’una població emmurallada. Prové de l’àrab hispànic *ar-rabad*, que designava el barri d’una ciutat situat fora del recinte de la *medina* (“centre”). El barri del Raval constituïa a Barcelona una part cabdal de la ciutat antiga. Estava fora del recinte emmurallat i fins el segle XVIII no es va incloure dins de les muralles.

En el camp de la cuina i del menjar

* **Safata** és un plat gran, molt planer, que serveix per portar alguns objectes, com gots i tasses, o per presentar alguna cosa. En àrab es diu *safat*, i és una cistella de fulles de palma i l’estri on les dones posen els perfums i altres objectes.

* **Sucre**, la substància dolça soluble en aigua que és present en el suc d’un gran nombre de plantes, ens ve de la paraula àrab *sukkar*, que provenia de l’Índia per conducte iranià.

* I també: **arròs, gerra, xarop...**

En el camp del comerç

* **Tarifa** és el preu estipulat, presentat generalment en forma de taula o catàleg, per determinats serveis, drets a pagar, impostos, etc... La paraula *tarifa* en àrab ve de l’infinitiu *arrafa*, que significa “fer saber, publicar”. Aquest mot el català l’ha transmès al castellà i segurament al francès i a l’italià.

* I també: **albarà, duana, magatzem...**

En el lèxic de la toponímia

* Destaquen especialment noms de **pobles del País Valencià** (Albaida, Benicàssim...), on els moriscos van conviure amb els cristians fins a la seva expulsió l'any 1609.

* **Rambla**, de l'àrab *ramla*, que és el nom d'unitat del col·lectiu *raml*, que significa "arenys, sorral". És el llit d'un riu o d'un torrent cobert de sorra o de pedres. També significa el carrer o camí destinat a passeig, generalment obert damunt un antic llit de riu o de torrent.

En tot cas, hi ha paraules que, tot i que a nosaltres ens van ser transmeses pels àrabs, no són pròpies seves, sinó que són préstecs d'altres pobles (Pèrsia, Índia, Xina...): *arròs, duana, albergínia, sucre*...

D'altres paraules àrabs són semblants a les nostres, però no perquè els àrabs ens les hagin deixat, sinó perquè ells mateixos les van agafar prestades del llatí o del grec: *qamis* ("camisa"), *tawla* ("taula"), *al-barkuk* ("albercoc")...

Si comparem els arabismes catalans amb els castellans, veurem que en castellà n'hi ha molts que comencen per *al* o *a* (almacén, azúcar, aduana...), mentre que en català aquest element és menys freqüent (magatzem, sucre, duana...). 🌱

3. La religió dels àrabs

3.1 L'islam, la religió majoritària

3.1.1 Característiques

Islam va néixer al primer terç del segle VII de la nostra era a la Península d'Aràbia i des d'allà es va estendre vers l'Oest fins a l'oceà Atlàntic i, per l'Est, fins al Pacífic.

Aquesta religió s'ha estès d'una forma extraordinària, fins al punt que actualment és, d'entre les grans religions monoteistes (cristianisme, judaisme i islamisme), la que té més seguidors. S'estén sobretot a Àfrica i Àsia, però també compta amb molts adeptes a Europa, per exemple a Albània, a Bulgària, a una part de l'ex-Iugoslàvia i a d'altres enclavaments dels Balcans, zones que, en diferents moments històrics, van ser sotmeses pels musulmans, que és com s'anomenen els seguidors de l'Islam. També hi ha comunitats de musulmans a Amèrica. Avui, les emigracions de musulmans cap a Europa estan augmentant el nombre de fidels en aquest continent. Així, França té una immigració de països magribins de més de dos milions

i mig de persones, amb un ràpid creixement demogràfic. Al nostre país la immigració és més recent, però ja comença a haver-hi un nombre significatiu de musulmans.

En alguns països, particularment els més propers a la zona d'origen, la pràctica de l'Islam és més pura, més estricta. A d'altres zones es toleren usos locals, molt sovint màgics (com a l'Àfrica negra o la Xina), o barrejats amb aspectes d'altres religions (com l'hinduisme).

***Els fidels islàmics creuen en un únic Déu,
que va revelar la seva Veritat a través de l'últim
i més important dels profetes, Mahoma***

També admeten com a profetes propis Abraham, Lot, Noè, Josep i Jesús de Nazaret, i atorguen reverència a Maria, la mare de Jesús.

Islam significa *submissió a Déu*. Aquesta submissió implica que és Déu, i no pas l'home, qui ocupa el centre de l'univers, i que tota la vida ha de girar al voltant d'Ell, que és qui la concedeix o la pren. No obstant això, l'home i la dona estan dotats de la raó, que els permet distingir el camí de la perfecció del camí de l'error.

Els musulmans no tenen imatges religioses

Consideren que, com que Déu no és humà, no té rostre i, per tant fóra una blasfèmia representar-lo amb trets humans. D'aquí parteix la seva *iconofòbia* (rebuig a les imatges), que impregna completament l'Islam. També són pràcticament inexistent els retrats del profeta Mahoma.

Per raons semblants, l'Islam no considera els homes com a fills de Déu, perquè la paternitat és una categoria humana que no pot aplicar-se a l'Ésser Suprem.

***L'Islam prohibeix ingerir begudes alcohòliques,
menjar carn de porc i practicar jocs d'atzar***

El rebuig al porc pels musulmans i també pels jueus és, per a alguns autors, conseqüència de la gran quantitat de morts que la triquinosi -malaltia causada per aquest animal- hauria provocat en alguns períodes històrics.

També es rebutja la usura, fins al punt que està prohibit obtenir beneficis amb els préstecs.

No obstant això, hem d'evitar les simplificacions respecte a la forma de practicar la religió islàmica, desterrant la idea que tots els musulmans obeeixen al peu de la lletra aquestes normes; de la mateixa manera que una persona que es considera catòlica no necessàriament va a missa cada diumenge (i desobeeix, així, un dels preceptes bàsics d'aquesta religió), no tots els que es consideren musulmans segueixen sempre els preceptes de la seva religió.

Per als musulmans, la comunicació de les persones amb Déu s'ha de fer directament, sense intermediaris

El clergat, en el sentit que l'entenen els cristians com a pont entre Déu i els homes, no existeix en l'Islam. Els religiosos musulmans divulguen el missatge de l'Alcorà, apliquen els preceptes, recullen les almoines i les distribueixen en obres socials, presideixen algunes cerimònies i ritus, dirigeixen la pregària pública a la mesquita els divendres (dia sant per a l'Islam), aconsellen sobre pautes de comportament..., però no se'ls considera mediadors entre Déu i els homes.

Els caps religiosos de l'Islam s'anomenen *xeic*, comú a tots els grups musulmans, i que seria l'equivalent a un "capellà" cristià. Un *xeic* també pot ser un home molt ric o un noble; en aquest cas, evidentment, la paraula no té cap connotació religiosa.

Imam i *aiato·là*, propis dels xiïtes, són més o menys equiparables, respectivament, a "bisbe" i "cardenal".

Muftí, propi dels sunnites, i màxim representant religiós davant d'un Estat (una mena de "nunci"), és l'únic càrrec religiós dels sunnites, que, a part d'això, no tenen jerarquies. El *muftí* és nomenat pel govern de l'Estat corresponent, excepte al Líban, on es escollit per votació entre sis mil personalitats sunnites (xeics, empresaris, professionals...).

Els musulmans daten els esdeveniments des del dia en què el Profeta Mohamed (Mahoma) va fugir de La Meca cap a Medina, l'any 622 de l'era cristiana

Els caps religiosos de l'islam poden contraure matrimoni

D'altra banda, l'any del calendari musulmà no dura el mateix que el del calendari cristià; aquest representa una revolució completa de la Terra al voltant del Sol (364 o 365 dies), però l'any musulmà es compon de 12 mesos, cada un dels quals correspon a una revolució completa de la Lluna al voltant de la Terra, amb la qual cosa l'any musulmà dura 354 o 355 dies.

Tots els musulmans resen en llengua àrab

L'àrab és la llengua de l'islam, perquè la Revelació va ser feta a Mahoma en aquesta llengua. Així, encara que la majoria dels musulmans no són àrabs, tots resen en llengua àrab; cap traducció de l'Alcorà a una altra llengua s'accepta com a vàlida per resar. Per convertir-se a l'islam n'hi ha prou amb pronunciar davant de dos testimonis, i en llengua àrab, el següent:

No hi ha més Déu que Déu i Mahoma és el seu Profeta

3.1.2 La població islàmica

Més de 1.300 milions de persones teòricament practiquen avui l'islam a tot el planeta.

Països del món amb més població musulmana	
País	Població musulmana
Indonèsia	260 milions
Pakistan	201 milions
Nigèria	191 milions
Bangladesh	162 milions
Índia	160 milions
Egipte	92 milions
Turquia	81 milions
Iran	81 milions
Algèria	41 milions
Marroc	34 milions
Aràbia Saudita	33 milions

Tal com pots comprovar, en les dades del 2017, els cinc primers països de majoria musulmana no són àrabs.

Les comunitats musulmanes més grans es troben a països no àrabs

3.1.3 Mohamed: "Segell dels Profetes"

El Profeta de l'Islam, personatge clau d'aquesta religió i molt influent en la història, es deia **Mohamed**, però a nosaltres, per deformació del seu nom, ens ha arribat com a **Mahoma**.

La seva data de naixement s'ha fixat als voltants de l'any 570. Va perdre el seu pare abans de néixer, i la seva mare quan encara era un nen. Se'n va encarregar primer el seu avi, que va morir aviat, i després un dels seus oncles, Abu Talib.

Sembla ser que durant l'adolescència va ser pastor i va arribar a conduir caravanes cap als centres comercials. Dels seus viatges a Síria va obtenir co-

neixements del judaisme i cristianisme. Va entrar al servei d'una rica vídua, Khadija, quinze anys més gran que ell, amb la qual es va casar.

Home preocupat per la diversitat religiosa del seu temps, va començar a retirar-se a meditar en Déu. Cap als quaranta anys li arriba la primera revelació en el mont Hira, a prop de la Meca i comença la seva tasca profètica.

Mohamed va haver de sortir de la Meca cap a Yathrib, que després passarà a anomenar-se *Madinat Al Nabi* ("Ciutat del Profeta"), i que nosaltres coneixem com a Medina.

La partida de Mohamed cap a Medina, anomenada hègira es va produir l'any 622, i és l'inici de l'era musulmana

També representa un tall profund a la vida del Profeta, que passa de la fase espiritual a exercir com a organitzador d'una comunitat igualitària, sense vincles de clan o tribu com fins al moment, sinó únicament amb vincle religiós.

Els habitants de la Meca s'oposaven a la nova predicació, i la seva resistència es va convertir en persecució quan van comprovar que, no només

es posava en judici el seu estil de vida, sinó que també s'amenaçaven els seus negocis en torn al santuari de la *Ka'ba*.

L'any 630 Mohamed, que volia que La Meca deixés de ser idòlatra, conquesta la ciutat, suprimeix el culte a la *Ka'ba*, centre del politeisme, i la converteix en un centre de pietat islàmica.

Dos anys després, el 8 de juny del 632, va morir a Medina, al costat de la seva tercera dona, Aixa.

Mahoma és anomenat el "Segell dels Profetes" perquè els musulmans el consideren la darrera anella de la cadena de Profetes. Va ser enviat per Déu per anunciar als homes la revelació definitiva, però no li atorguen cap qualitat divina, i per això els musulmans no utilitzen el terme "mahometà".

De fet, cal estudiar Mahoma no tant, o no només, com un home religiós, sinó com un polític mestre en resoldre situacions difícils, i que va aconseguir portar a terme una gran tasca que exigia la seva època: acabar amb les guerres contínues entre els nòmades i obtenir una unitat de les tribus àrabs, de tal manera que el sentiment de ser àrabs entre ells fos més intens que els odis mil·lenaris causats per la divisió entre àrabs del nord i del sud.

3.1.4 L'Alcorà, el Llibre Sagrat

L'Alcorà és el Llibre Sagrat i primera font de dret per als musulmans.

Mentre que el sistema de creences cristià se centra en la persona de Crist, l'Islam se centra en un llibre: l'Alcorà

Per als musulmans, l'Alcorà és la paraula de Déu revelada a Mohamed per l'arcàngel Gabriel en una gruta del desert d'Aràbia. Mohamed, que era analfabet, va transmetre oralment aquestes revelacions al seus seguidors, els quals les anaven transmetent també de boca en boca, o escrivint-les en diferents materials (cuir, omòplats de camell, fulles de palmera...).

El Llibre sagrat es compon de 114 *açores* (*sures*) o capítols, desiguals en extensió i contingut, que es divideixen en versicles, anomenats *ayat*. Segons la tradició, la revelació era comunicada de manera discontinua en temps i extensió. Des d'antic s'ha donat un títol a cadascuna de les *sures*, normalment per una paraula o episodi tret dels primers versicles. A vegades es coneixen per més d'un nom.

Una de les formes d'anàlisi i d'estudi literari del text alcorànic ha estat dividir el Llibre des del punt de vista cronològic, tal com es va anar produint la revelació. S'han distingit dues grans èpoques, prenent com a punt de referència l'emigració cap a Medina (*hègira*):

- La primera època s'inicia quan Déu es manifesta a Mohamed. Té un contingut moral i religiós: descriu els primers moments de l'Apostolat, anuncia el Judici Final i les catàstrofes que el precediran, parla del Paradís i de l'Infern, estableix que només hi ha un Déu, ataca els ateus, critica els rics...
- La segona època va de l'hègira fins a la mort del Profeta. Poc a poc, a les qüestions religioses s'hi van afegint els assumptes administratius, jurídics i polítics.

Al llarg de tot el text es van reunint qüestions molt diverses exposades desordenadament, de manera que la seva lectura es fa molt difícil, particularment per als no musulmans.

L'Alcorà va sorgir en una època en què les comunitats àrabs, nòmades, disperses i politeistes, vivien en un gran endarreriment econòmic, social i polític. Per tant, a banda del valor religiós que té per als musulmans, que el consideren la paraula de Déu, ha tingut també un paper històric molt important, en tant que va contribuir a la construcció d'una religió i d'una moral nacional àrab.

3.1.5 Els pilars de l'Islam

Hi ha actes o rituals referits al culte, coneguts comunament per "pilars de l'Islam", que són normes obligatòries principals que ha de complir qualsevol musulmà del món.

I. El primer d'ells és la **xahada**, el testimoni que "no hi ha més déu que

Déu, i Mohamed és el Seu Profeta". La realització d'aquest testimoni és l'acte formal pel qual una persona es converteix a l'Islam i entra a formar part de la comunitat, participa en endavant dels seus drets i queda sotmès a unes obligacions. La *xahada* es reitera diàriament en les pregàries rituals.

Originàriament, aquest ritual servia per diferenciar els musulmans dels no creients i politeistes, així com dels jueus i cristians, que també seguien la tradició monoteïsta.

II. L'afirmació d'aquesta creença bàsica es devia realitzar cada dia en el **sa-lat (oració ritual)**, segon dels Pilars. En principi es realitzava tres vegades al dia, però es va augmentar a cinc, a unes hores fixes determinades per la posició del sol: a l'aurora, al migdia, a mig vespre, després de la caiguda del sol i a la matinada.

Les hores de pregària s'anuncien de forma pública per un *muetzi* des del minaret de la mesquita. La pregària es pot fer a qualsevol lloc que no sigui impur, que es sacrilitza simbòlicament amb el traçat d'una línia, normalment amb una catifa. Durant l'oració el que resa ha d'estar orientat cap a La Meca. Després de la neteja ritual, el musulmà realitza un seguit de moviments corporals -s'inclina, s'agenolla, es postra al terra- i recita diverses oracions invariables.

Existeix una pregària que obligatòriament s'ha de fer en públic: és la que correspon al migdia del divendres. Es fa a la mesquita, i un predicador puja al púlpit i pronuncia un sermó.

III. El tercer Pilar consisteix en el **zakat (almoïna)**, proporcional a les rendes de cadascú, i destinada a propòsits específics. Al principi l'Alcorà només la recomanava, però després es va declarar obligatòria, quan la comunitat va necessitar uns recursos per destinar al socors dels pobres, alliberar esclaus, pel benestar dels viatgers...

L'almoïna és, després de la pregària, la pràctica religiosa que dóna al creient la més gran recompensa a l'altre món.

Existeix un altre tipus de *zakat* que s'efectua amb motiu de la celebració de fi de Ramadà. Consisteix en el repartiment als pobres d'espècies, normalment aliments. Aquesta almoïna és tinguda per obligatòria per a tot musulmà adinerat.

IV. El **sawm (dejuni)** es realitza durant el mes de Ramadà, mes en què

es va revelar l'Alcorà. Tot creient adult està obligat a abstenir-se de menjar, beure, fumar i mantenir relacions sexuals des de la sortida del sol fins a la seva posta. Estan exempts del dejuni els malalts, la gent gran i els viatgers.

Després de la posta del sol es poden realitzar visites i menjars en comú. A la fi del Ramadà té lloc una de les dues grans festes litúrgiques de l'Islam (*id al-fitr*).

V. L'hajj (peregrinació), consisteix en l'obligació que té tot musulmà, amb capacitat física i econòmica, de viatjar a La Meca almenys un cop en la vida. En el mes de *Du'l Hijja*, des de tots els països on hi ha musulmans surten creients cap a La Meca (gairebé un milió de pelegrins la visiten cada any).

El pelegrí fa un seguit de ritus pre-islàmics adoptats i integrats per Mohamed a la nova religió. En un punt determinat, a prop de La Meca, es purifica mitjançant ablucions, es vesteix una túnica blanca d'una sola peça i proclama la seva intenció de fer el pelegrinatge. A la seva arribada a La Meca, entra al recinte sagrat (*haram*), al centre del qual està la *Ka'ba*, edifici rectangular del qual Mohamed va treure els ídols pagans, i que va convertir en centre de devoció musulmana. El pelegrí dona set voltes a la *Ka'ba* tocant i besant la Pedra Negra en passar al seu costat. Als inicis de l'Islam es realitzaven d'altres actes simbòlics, com eren el llançament de pedres contra una columna que simbolitzava el Diable i el sacrifici d'un animal. Com a record, es celebra la segona gran festa de l'Islam, la festa del Sacrifici (*id al-adha*).

Les obligacions del **sawm** i de l'**hajj** en els inicis de l'Islam s'acomplien amb menys freqüència, perquè el calendari musulmà es regeix per mesos lunars, i els pagesos estaven sotmesos al calendari solar per conrear, fer les collites, etc. Com que les dades per fer el dejuni i la peregrinació van canviant, no sempre podien acomplir les normes. A les ciutats es podia seguir més fàcilment.

3.1.6 Principals grups religiosos de l'Islam

Pocs anys després de la mort de Mahoma, es van produir les primeres dissensions greus entre els seus seguidors. El motiu principal de divergència en aquells moments va ser la qüestió successòria; després, amb el temps, han anat apareixent diferències en la pràctica religiosa, la interpretació jurídica, etc.

Abu Bakr, sogre de Mahoma, va ser el seu primer successor (califa). Després, el va succeir Omar i, a aquest, Osman, tercer califa i compilador de l'Alcorà. Osman va morir assassinat i el va succeir Alí, gendre de Mahoma i quart i últim dels califes anomenats *rashidun* ("ben-guiats"). Muawiyya, governador de Síria i cosí d'Osman, que veia perillar el seu poder, va acusar Alí de l'assassinat d'Osman, i va mostrar al poble la camisa ensagnada d'aquest com a prova del delicte.

L'any 657, any de la gran divisió de l'Islam, a un lloc anomenat Saffin va haver-hi un combat entre els partidaris d'Alí i els de Muawiyya. En un moment de la batalla, Muawiyya va proposar un arbitratge, que Alí va acceptar. Això va provocar que una part dels soldats d'Alí, indignats perquè aquest es posés a negociar en lloc d'acabar amb els enemics, l'abandonessin i li declararessin la guerra. Als membres d'aquest grup se'ls anomena *kharijites* ("els que surten"). Mentre Alí es dedicava a combatre els *kharijites*, Muawiyya va interrompre les negociacions, va tornar a declarar la guerra a Alí, i va conquerir la major part del territori de l'Imperi.

Així, la comunitat de l'Islam va quedar dividida en tres grans grups:

- Musulmans **ibadies**, descendents dels kharijites, que no acceptaven Muawiyya, per usurpador, ni Alí, per traïdor.
- Musulmans **sunnites**, els partidaris de Muawiyya.
- Musulmans **xiïtes**, els partidaris d'Alí.

✦ Els **ibadies** (defensors de la *ibada*, la llei religiosa bàsica de l'Islam) són poc nombrosos. Es tracta exclusivament d'àrabs beduïns nòmades que no accepten cap autoritat estatal ni religiosa i que organitzen els seus assumptes totalment al marge de l'Islam oficial.

✦ Els **sunnites** deuen el seu nom a la Sunna, col·lecció de llibres atribuïts a Mahoma i als seus primers seguidors, anomenats els Companys del Profeta.

No tenen un cap religiós absolut (un equivalent al que seria el Papa dels cristians). Els sunnites constitueixen aproximadament el 80% dels musulmans de tot el món.

✦ Els **xiïtes** representen només el 15% dels musulmans, però constitueixen la immensa majoria de la població de l'Iran (el conegut imam Khomeini era xiïta) i de l'Azerbaidjan, i aproximadament la meitat de la de l'Iraq. També hi ha xiïtes al Líban.

De fet, el seu autèntic líder no és Alí, sinó el seu fill Husayn, que va ser assassinat pels sunnites, i que és per als xiïtes el símbol del martiri.

El xiisme ha aconseguit un extraordinari ressò mundial arran dels esdeveniments de la revolució de l'Iran.

Els xiïtes sí tenen un guia religiós, una mena de Papa, que resideix a Najeb (Iraq).

En realitat, des del punt de vista teològic, les diferències entre sunnites i xiïtes no són tantes ni tan profundes. Potser la divergència fonamental resideix en el fet que els sunnites consideren que l'Alcorà no és interpretable, sinó que s'ha d'aplicar estrictament, mentre que els caps religiosos xiïtes, mitjançant les anomenades *fatwes*, tenen potestat per establir determinades regles no esmentades a l'Alcorà. De cada un d'aquests grups, particularment dels xiïtes, procedeixen nombroses sectes, moltes de les quals es consideren hores d'ara com a grups a part. D'algunes d'elles, tot i que no siguin molt significatives numèricament, es parla molt als mitjans de comunicació pel paper que tenen o han tingut en esdeveniments recents. Per exemple:

✦ Els **drusos**, que es troben sobretot al Líban, i sobre les creences dels quals no coneixem pràcticament res, perquè la seva religió, potser com a conseqüència de les moltes persecucions que van patir en els seus inicis, és secreta i restringida a l'interior de la comunitat. Els drusos no expliquen els fonaments de la seva religió als membres de la comunitat fins a l'edat adulta, perquè pensen que els nens no serien capaços de guardar-ne el secret.

✦ Els **alauites** ("defensors d'Alí"), que constitueixen un 10% de la població de Síria.

No hem de confondre les denominacions aplicades a alguns reis àrabs amb el nom de grups o sectes religioses.

Així, al rei Mohamed VI del Marroc se l'anomena "el monarca alauita" perquè es considera descendent d'Alí, però no perquè pertanyi a la

secta alauita; ell és sunnita. A Abdallah de Jordània, que també és sunnita, se l'anomena "el monarca haiximita" perquè es considera descendent d'Haixim, avantpassat de Mahoma; la paraula "haiximita" no designa cap grup religiós.

3.2 ALTRES RELIGIONS DELS ÀRABS

Tal com havíem dit en capítols anteriors, no tots els àrabs són musulmans; també n'hi ha de cristians (uns 30 milions) i alguns jueus.

* El cos més importat dels **cristians** àrabs es troba a la zona del Creixent Fèrtil (Iraq, Jordània, Líban, Síria i Palestina), que és on van néixer les tres religions monoteistes: el Judaisme, el Cristianisme i l'Islam.

Segons certes estimacions, representarien els següents percentatges de població: 4% a l'Iraq, 8% a Jordània, 38% al Líban, 9% a Síria, 2% a Palestina i 17% a Egipte. En tot cas, aquestes dades no són gaire fiables, perquè sovint són augmentades pels interessats o reduïdes per les autoritats dels països corresponents. Es necessita remuntar-se als primers temps de la missió apostòlica per entendre millor la lenta diferenciació entre els cristians d'Orient i d'Occident i l'origen de les divisions que han fet esclatar el cristianisme oriental, anomenat *ortodox*, en múltiples branques.

Constantinoble (l'actual Istanbul), capital de l'imperi bizantí, no va gosar intervenir sobre les creences de comunitats els orígens de les quals es remuntaven als primers temps cristians, i que habitaven a països de cultura molt antiga, com Egipte, Síria o Mesopotàmia. D'aquí la diversitat de manifestacions i d'estructures de l'anomenat *cristianisme oriental*:

- **Els coptes**, que van néixer d'una escissió de l'església catòlica per seguir l'heretgia *monofisita*. Aquesta heretgia és la d'aquells que creuen que Jesucrist té dues natures però que la humana fou absorbida dins de la divina.

Segons els cronistes, quan els àrabs van arribar a Egipte, hi havia almenys uns 12 milions de coptes. Avui dia representen d'un 10% a un 12% de la població. També existeixen comunitats coptes al Sudan, unes cent mil persones aproximadament.

El clergat copte comprèn bisbes, arxiprestos, sacerdots i diaques. Tots poden contraure matrimoni, però abans de la seva ordenació; si enviduen, no poden fer segones núpcies.

- **Els maronites** són cristians orientals de Síria i el Líban que constitu-

eixen una de les esglésies adscrites a Roma; van acceptar quasi des dels seus inicis tots els dogmes catòlics i la supremacia del Papa, però mantenen la seva pròpia litúrgia i una organització especial. Així, els sacerdots maronites, tot i ser catòlics, poden estar casats, sempre i quan hagin contret matrimoni abans d'ordenar-se com a sacerdots.

El seu nom prové de Maroun, monjo asceta del segle V que es va mantenir fidel a l'ortodòxia en front de l'heretgia monofisita del seu temps. El seu primer centre fou el Mont Líban, que encara n'és la seu principal. Al Líban, on un gran nombre de càrrecs polítics es reparteixen en base a les comunitats religioses, el President de la República ha de ser un cristià maronita.

- **Els grec-ortodoxos** són cristians orientals que tenen el grec com a llengua litúrgica. Es van separar de l'església catòlica al segle VIII, per causes internes de tipus polític, unides a d'altres de doctrinals: es negaven a acceptar el dogma segons el qual l'Esperit Sant procedia tant del Fill com del Pare; consideraven que la supremacia pontifícia devia ser tan sols honorífica, i no jurídica, i rebutjaven el celibat imposat als sacerdots.

Amb el temps es van dividir en diferents esglésies com la de Grècia, Sèrbia, Romania..., unides només per una litúrgia comuna.

Actualment són uns 370.000 al Líban, 330.000 a Síria, 100.000 a Turquia, 90.000 a Jordània, 20.000 a Egipte, i al voltant de 2.000 a l'Iraq.

* Quant al **judaisme**, és una religió que ha arrelat poc entre la població àrab; sempre ha estat lligada al poble hebreu, emparentat ètnicament i lingüísticament amb els àrabs.

Abans de començar el conflicte entre Israel i Palestina, l'any 1948, existia al nord d'Àfrica una comunitat jueva, influent a la societat, d'uns 250.000 fidels, molts d'ells descendents dels expulsats d'Espanya que s'havien establert sobretot al Marroc. Quasi tots van marxar a l'anomenada *Terra Promesa* amb el naixement de l'Estat d'Israel.

* D'altra banda, també cal tenir en compte que als països àrabs, com a tot arreu, també hi ha persones que no professen cap religió, i persones que, tot i estar adscrites teòricament a alguna, no la practiquen habitualment. 🌱

4. La cultura àrab

Si bé és cert que, tal com hem explicat en capítols anteriors, hi ha àrabs que no són musulmans, com hi ha una immensa majoria de seguidors de l'islam que no són àrabs, en parlar de la cultura àrab hem d'associar-la necessàriament a l'islam, perquè, de la mateixa manera que els budistes, musulmans o jueus que hagin nascut a països tradicionalment catòlics, com ara Itàlia, Espanya o França, estan fortament imbuïts de la cultura cristiana encara que aquesta no sigui la seva religió, també els jueus o els cristians que han viscut o viuen a països àrabs, tenen, conscientment o inconscient, una immensa càrrega de cultura islàmica.

Així doncs, **la història de la cultura àrab és la història de la creativitat dels parlants de la llengua àrab i de l'evolució de la seva manera de viure, ambdues íntimament lligades a l'islam.**

Aquest capítol està organitzat de la manera següent:

* **La cultura àrab durant l'imperi àrab-musulmà**, que va durar més de vuit segles, i que estructurarem en tres períodes:

a) Els inicis, entre els anys 661 i 750 de la nostra era, època en què governa la **dinastia omeia** i la capital de l'imperi és a **Damasc**.

b) L'edat d'Or de l'imperi, aproximadament entre els segles VIII i X, època en què el poder l'ocupa la **dinastia abbàssida** i la capital és a **Bagdad**.

c) La decadència de l'imperi, que comença al segle XI, es fa particularment greu al segle XIII -quan els mongols acaben amb la dinastia abbàssida-, i culmina definitivament al segle XVI, quan pràcticament tots els territoris que havien format part de l'imperi àrab passen sota control dels otomans turcs.

* **El renaixement de la cultura àrab**, que es produeix al segle XIX i començaments del segle XX, ja en un marc històric ben diferent del que havia representat l'imperi.

* **La cultura àrab avui**

* **La música i la cançó àrabs**

4.1 LA CULTURA ÀRAB DURANT L'IMPERI ÀRAB-MUSULMÀ

a) Els inicis de l'imperi: la dinastia omeia governa amb seu a Damasc

Quan **Muawiyya** es va proclamar cinquè califa de l'Islam, l'any 661, es va iniciar el període de poder de la dinastia dels omeies, que va governar fins a l'any 750. Durant aquest període, anomenat també Califat de Damasc perquè la capital de l'imperi es va traslladar de Medina a Damasc, la capital de Síria, és quan l'Islam comença a convertir-se en un gran imperi: els omeies capturen molts territoris al nord d'Àfrica, al sud de França, Pakistan i Afganistan, i inicien la conquesta d'Europa central i del nord. Es també en època dels omeies quan **els àrabs arriben al sud d'Espanya** (Al-Àndalus), l'any 711, i hi inicien una estada a la Península Ibèrica, d'extraordinària importància cultural, que va durar gairebé vuit segles. Per tal de proclamar el poder d'aquest imperi en expansió, tan lligat a una concepció religiosa, els àrabs inicien l'edificació de grans monuments i edificis, destinats tant a l'oració com a reunions de la comunitat.

Durant aquest període hi ha també un gran desenvolupament de la poesia, tant de poetes que vivien a la cort de Damasc i escrivien poemes d'elogi al califa, com d'altres que, allunyats de la rigidesa de la cort, cantaven els plaers de la vida. En tot cas, la prosa no es va desenvolupar gens, i l'únic exemple important que tenim d'aquesta època són unes faules moralitzants sobre la vida animal, d'origen hindú, que Ibn al Muqaffa va traduir del persa a l'àrab: *Kalila wa Dumna*.

Malgrat les conquestes, però, els omeies van començar a tenir seriosos problemes, tant exteriors com interiors. D'una banda, van ser derrotats per Charles Martel a la batalla de Poitiers, l'any 732, van perdre Toulouse i es van veure obligats a retirar-se de França. D'altra banda, els musulmans perses, que es consideraven més cultes que els àrabs, sentien molta rancúnia contra els omeies perquè, tot i que s'havien fet musulmans, no se'ls donaven molts dels privilegis que es concedien als àrabs.

A tot això cal afegir que els problemes interns entre els àrabs no s'havien acabat amb la victòria de Muawiyya sobre Alí. Així, l'any 750 Abul Abbas, descendent d'un oncle de Mahoma, es va unir als perses, va derrotar els omeies i va matar tots els caps del clan (només es va salvar Abderraman, que va aconseguir fugir a Al-Àndalus, on va fundar l'emirat de Còrdova, que poc més tard va adquirir el rang de califat, i on els omeies van governar fins a començaments del segle XIII). D'aquesta manera es va acabar el poder dels omeies a l'imperi i va començar el dels abbàssides.

b) L'edat d'Or de l'imperi: la dinastia abbàssida governa amb seu a Bagdad

L'època abbàssida, anomenada també Califat de Bagdad perquè la capital de l'imperi es va traslladar a aquesta ciutat de l'Iraq, va durar cinc segles (VIII a XII), però només els dos primers van ser els de l'Edat d'Or de l'imperi islàmic, una època en què es va produir un gran desenvolupament cultural, molt renovador, d'influència política i cultural persa.

Els tres últims segles, en què poc a poc l'imperi va anar decaient, van estar marcats per la influència dels turcs

El primer segle del califat abbàssida es va caracteritzar per la **unificació cultural del món islàmic**. Per comprendre la facilitat i la rapidesa amb què es va produir aquesta unificació, cal tenir en compte un fet molt important:

els àrabs no es limitaven a conquerir territoris, sinó hi que portaven una nova religió, l'Islam.

Els conquistats s'hi adherien amb molta facilitat, potser per raons molt diverses: alguns, per acostar-se al poder o per evitar l'impost especial que havien de pagar els que no eren musulmans; molts cristians, per allunyar-se de les complicades controvèrsies teològiques que hi havia al sí de la seva església i als que l'Islam, al qual podien convertir-se amb un ritual molt simple, donava respostes més comprensibles.

Ara bé, com que l'Alcorà era el primer llibre escrit en àrab i els musulmans consideraven que havia estat revelat en aquesta llengua, per als que acceptaven l'Alcorà com la paraula de Déu era essencial comprendre la seva llengua. Es així com l'àrab esdevé el mitjà d'expressió, no només dels originaris de la península Aràbiga, sinó també de tots els que acceptaven la religió musulmana. Més que la història, l'economia o la unitat d'aspiracions, la llengua va ser l'element d'unió i el motor d'una immensa àrea geogràfica i per un temps molt llarg. Ni tan sols durant l'imperi romà s'havia donat el cas que en una àrea geogràfica tan gran la llengua de cultura fos la mateixa.

És en aquest època quan el fill d'Abul Abbas, **Al Mansur**, va fer edificar una nova ciutat, **Bagdad**, i hi va traslladar la capital de l'imperi. Bagdad, dotada d'un sistema de clavegueres, fonts, enllumenat públic i d'un centenar d'edificis públics, mesquites, universitats, facultats de dret i *madrases* (escoles), es converteix en la ciutat més avançada del món.

D'aquest primer segle de poder abbàssida són els primers textos del cicle d'històries anomenat **Les mil i una nits**. Es tracta d'un recull de contes de diversos tipus, reunits al llarg d'uns quants segles, i als quals s'ha volgut donar unitat creant la figura d'una única narradora, Sherezade, que explica les històries, nit rere nit, al seu marit el califa. Segons la tradició, aquest califa era l'abbàssida **Harum el Rachid**, descendent d'Al Mansur.

En el segon segle del califat abbàssida, amb Al Mamun, fill d'Harum el Rachid, és quan l'imperi àrab entra en el període del seu **màxim esplendor**. L'economia prospera i Bagdad es converteix en el centre d'una pròspera xarxa de rutes comercials.

Amb l'economia, progressa la cultura. **Al Mamun** funda a Bagdad *Dar Al Hikma* ("La Casa de la Saviesa"), la dota de la millor biblioteca del món i la converteix en el centre de la vida intel·lectual del planeta, buscant el coneixement.

xement allà on es trobi, sense prejudicis contra ningú. Porta de la Xina la indústria del paper, i la difusió dels llibres avança de manera espectacular; al costat de cada mesquita sorgeixen les llibreries, on els literats i els savis es reuneixen per llegir, discutir i contractar copistes.

D'entre aquests savis destaca **Al Jahez**, nascut a Bassora (l'Iraq) l'any 781 en una família d'esclaus lliberts. Al Jahez s'instal·lava a les llibreries de Bagdad a llegir els llibres que no podia comprar, i va arribar a convertir-se en una de les personalitats intel·lectuals més importants del segle IX, un home que coneixia tant els grecs com els perses. La seva fecunditat intel·lectual va ser extraordinària; va escriure dues centes obres de tota mena de temes imaginables: investigació lingüística sobre les pronunciacions defectuoses i les onomatopeies infantils, descripció dels cometes, geologia, particularitats de les nacions estrangeres, vicis de les organitzacions socials i econòmiques, física, química, zoologia, antropologia, religió, filosofia... El califa Al Mamun el va nomenar assessor cultural però, només tres dies després, Al Jahez ja havia deixat el càrrec: era un home massa independent per servir el poder.

De l'Índia, Al Mamun importa els coneixements en astronomia i en matemàtiques; aquests van ser els temps del matemàtic Abu Yafar Abenmusa, del sobrenom del qual, *Alhuwarizmi*, es deriven els termes "guarisme" i "algoritme".

Adonant-se del valor de la civilització grega, Al Mamun tracta d'integrar-la a la cultura àrab, i impulsa les traduccions del grec a l'àrab de textos científics i filosòfics.

Malauradament, el convenciment de tenir la llengua més perfecta del món i la poesia més completa, va impedir els àrabs de traduir la literatura d'altres cultures: cap obra de la literatura grega no va passar a l'àrab. No obstant això, els àrabs van tenir una extraordinària importància per a la difusió de la filosofia grega, a partir de la qual van començar a desenvolupar una filosofia pròpia, la filosofia àrab-musulmana dels falasifa.

La filosofia dels falasifa

El primer falasifa islàmic, i primer filòsof àrab conegut, és **Al Kindi**, nascut a l'Iraq. Va servir el califa Al Mamun i va donar a conèixer les idees de Plató i Aristòtil. Profund coneixedor de la matemàtica i la lògica, va treballar també sobre el món dels somnis, avançant-se en certa manera a les teories que molt segles més tard desenvoluparia Sigmund Freud. Com a

mostra de la curiositat intel·lectual d'Al Kindi, destaquem aquestes paraules seves:

No ens hem d'avergonyir d'acceptar la veritat d'allà on vingui, sigui de generacions passades, sigui de pobles estrangers. Per a qui busca la veritat, res no té més valor que la veritat mateixa.

Uns anys més tard, **Al Farabi**, originari del Turquestan, va continuar allò que Al Kindi havia començat. Com la majoria dels filòsofs àrabs d'aquella època, va ser al mateix temps filòsof, metge, físic, matemàtic... També era un teòric de la música; en el seu *Llibre de la música* va descriure minuciosament els instruments musicals que s'utilitzaven aleshores.

El més important dels falasifa islàmics va ser **Ibn Sina**, conegut entre nosaltres com **Avicenna**. Fins i tot qui ignora totalment el pensament islàmic ha sentit alguna vegada el nom d'aquest filòsof. Nascut al Turquestan l'any 980, va estudiar humanitats, els textos sants, medicina, filosofia. També va ser músic, i és l'únic, a més d'Al Farabi, de qui tenim notícies que hagi teoritzat sobre la música en aquella època. Com a metge, Avicenna utilitzava la música amb fins terapèutics.

Va deixar una immensa obra: més de dos cents títols, on es troben vuit enciclopèdies, treballs de metafísica, lògica, psicologia, filosofia pràctica, teologia, ascètica, mística, astronomia, música, medicina, matemàtiques, gramàtica, retòrica i poètica. La seva principal obra, *Canon*, va ser el principal manual de medicina a Europa fins al segle XVI. El pensament d'Avicenna es va projectar a Orient i a Occident; la seva influència va ser decisiva, tant en el pensament islàmic, com en el jueu i el cristià.

L'any 1126, quan el califat d'Espanya començava ja a desintegrar-se, va néixer **Ibn Rushd**, que nosaltres coneixem com a **Averrois**, i que representa el cim i el final dels falasifa de l'Islam. Nascut a Còrdova al sí d'una família de *cadis* (jutges), Averrois va rebre una sòlida formació jurídica, però també en medicina i en filosofia. El seu primer càrrec públic el va exercir participant en la reforma de l'ensenyament que tenia lloc al Marroc; després va ser cadí a Sevilla i a Còrdova, i metge de la cort del sultà.

Averrois és una de les figures més representatives de l'Al-Àndalus, on els àrabs van desenvolupar extraordinàriament la seva cultura. Va tenir una gran influència en la cort del califat de Còrdova, encara que, durant alguns anys, en va ser desterrat com a conseqüència de les intrigues en contra seva.

La filosofia del sufistes

Els sufistes, anomenats així perquè els seus primers seguidors anaven coberts amb un abric de llana (*suf*) blanca, tenen una ideologia religiosa que es basa en l'activitat i la vivència comunitària i que intenta reviure, de manera absolutament personal i mitjançant la introspecció, el contingut de l'Alcorà.

Paral·lelament a la filosofia dels falasafi, que conjugava els estudis teològics amb la ciència, es va desenvolupar dins de l'Islam una filosofia mística anomenada sufisme

El més important representant del moviment sufí va ser **Ibn Arabi**. Nascut a Múrcia l'any 1165, després de fer els seus estudis va partir cap a l'Orient i es va establir a Damasc. Va escriure més de vuit centes obres i va influir durant segles la tradició sufí tant a l'Oest com a l'Est del món islàmic.

c) La decadència de l'imperi

La prosperitat econòmica i cultural dels àrabs coneguda en èpoques dels sultans Al Mansur o Al Mamun, va continuar creixent fins al segle XII.

Les fabuloses riqueses dels califes es poden constatar amb casos com el del califa Al Mutawakkil, de qui es diu que tenia quatre mil concubines, o del califa Al Mustain que, segons la tradició, tenia una catifa de quatre cents metres, teixida en or, plata i fil de seda, i incrustada de diamants i robins que representaven els ulls de les figures d'aus de la catifa. A partir del segle X, era normal que els califes apareguessin vestits amb armadures d'or massís en les cerimònies de la cort.

Els califes abbàssides, però, ben protegits als seus palaus, havien començat a caure lentament en decadència a partir del segle X. Convertits en figures distants, habitaven una mena de "ciutat prohibida", a l'estil xinès, al centre de Bagdad, mentre els sultans locals governaven.

L'administració efectiva de l'imperi, la justícia i la religió va passar a una sèrie de facultats de dret i departaments governamentals. El control de l'exèrcit el tenien generals turcs i advocats perses. Hi havia conspiracions i complots, i van sorgir grups semblants a partits polítics que exercien pressió a favor de diversos grups, mentre els turcs començaven a revelar-se com la força més poderosa.

L'escriptor **Masaudi**, ja a mitjans del segle X, descrivia així l'inici de la caiguda de l'imperi àrab-musulmà:

El poder de l'Islam es debilita. El costum de la peregrinació a la Meca s'oblida. Ja no s'escolta parlar de la terra santa, les comunicacions s'interrompen, els diferents caps de la religió musulmana s'aïllen i es tornen independents i els Califes queden sota tutela.

I com passa sempre en cas de perill i de debilitat, en nom de l'ordre es rebutgen la ciència i la filosofia i es desenvolupa una poesia basada en la imitació dels antics.

El màxim representant d'aquesta literatura neoclàssica, imitadora dels antics, va ser **Al Mutanabbi**, considerat un dels més importants escriptors de la literatura àrab. Nascut a Kufa (l'Iraq), va passar la seva vida de cort en cort, creant textos panegírics dedicats als monarques.

Una excepció de l'època va ser **Abul 'Ala' al Maarri**, un dels molts cecs il·lustrats que ha donat la cultura dels àrabs. Nascut a Síria a finals del segle X, va escriure, entre d'altres, *Risalat al Ghufuran* ("L'Epístola del Perdó"), on el protagonista es passeja en un paradís musulmà i es troba amb poetes preislàmics, lliurepensadors, materialistes... tots perdonats i donant explicacions d'ultratomba sobre les causes de la seva salvació. Obra mestra de la literatura àrab, ha estat àmpliament discutida per les seves afinitats amb *La Divina Comèdia* i la possibilitat que Dante s'hi inspirés.

Quan la unitat política del califat va desaparèixer i van sorgir dinasties locals amb les seves corts, les seves burocràcies i les burgesies que cristallitzaven al seu voltant, es va desenvolupar a tot l'univers islàmic l'interès per la literatura de geografia i de viatges. Els qui n'escriuien barrejaven coneixements derivats de textos grecs, iranians i indis amb observacions de soldats i de viatgers.

A d'altres els interessava fonamentalment explicar la història dels seus propis viatges i el que hi havien vist; els d'Ibn Battuta eren els més amplis, i donaven una idea de l'extensió del món musulmà i la diversitat de societats humanes que comprenia. **Ibn Battuta**, que havia nascut a Tànger (Marroc) l'any 1304, va anar a la Meca per Síria; després a Bagdad i a l'Iran del sud-est; al Iemen, a Oman, Àsia Menor, Caucas i Xina; va retornar al Magrib i d'allà se'n va anar a l'Al-Àndalus.

També es va desenvolupar l'interès per les descripcions, geogràfiques i

polítics, de les regions i de les ciutats. Homes il·lustrats, alts funcionaris o historiadors de cort elaboren cròniques d'esdeveniments locals o d'una determinada dinastia. D'entre aquests autors, destaca, en el Magrib, **Ibn Khaldun**, que va elaborar una història de les dinasties àrabs i berbers, *Kitab al'Ibar* ("Història Universal"), precedida de les *Muqaddima* ("Prolegomena"). Cinc segles abans de Marx, Ibn Khaldun va representar el primer estudi sobre la filosofia de la història. Amb ell va néixer la sociologia i la ciència de la història. En les *Muqaddima*, Ibn Khaldun exposava els principis de selecció i d'interpretació de l'historiador responsable:

Qui practica la ciència de la història ha de conèixer les regles de l'art polític, la naturalesa de les coses que existeixen, i la diferència entre les nacions, les regions i les tribus en les seves formes de viure, els seus caràcters, vestits, sectes, escoles de pensament, etc. Ha de distingir les similituds i les diferències entre el present i el passat, i conèixer els diversos orígens de les dinasties i de les comunitats, les raons que els han provocat, la biografia i les circumstàncies de les persones que hi han jugat un paper. Ha de continuar fins que tingui un coneixement complet de les causes de cada esdeveniment, i després examinar la informació que li ha estat tramesa a la llum dels seus principis d'explicació. Si aquella harmonitza amb aquests, és bona; si no, és fal·laç.

La caiguda dels califes abbàsides es va produir l'any 1258, quan el cap mongol Hulagu va capturar Bagdad, va passar per les armes tota la població d'un milió d'habitants i va acabar amb l'imperi àrab-islàmic unificat

L'enfonsament definitiu de l'imperi àrab-islàmic, però, no es va produir fins a tres segles més tard. Durant aquest període, els mongols i els turcs es disputen els territoris dels àrabs. Finalment, són els turcs els que aconseguen substituir els àrabs en el control d'aquella part del món: l'imperi otomà creix i arriba al seu màxim esplendor en el segle XVI, amb Soliman el Magnífic. Va ser aquest qui, l'any 1517, va ocupar El Caire i va acabar amb l'imperi àrab.

L'enfonsament dels àrabs no va pas suposar l'acabament de la influència de l'Islam. Els otomans, que van dominar durant quatre segles gairebé la totalitat dels territoris que havien estat dels àrabs, eren també musulmans. D'altra banda, tot i que la llengua de la família reial i de l'elit militar i administrativa era el turc, la llengua jurídica i religiosa continuava essent l'àrab.

4.2 EL RENAIXEMENT DE LA CULTURA ÀRAB: SEGLES XIX-XX

El segle XIX va ser el període en què Europa va dominar el món. El creixement de la gran indústria i la invenció de nous mitjans de comunicació -vaixells de vapor, ferrocarrils, telègraf- van provocar una expansió del seu comerç, que es va veure acompanyada d'un creixement del poder militar dels grans Estats europeus.

La societat àrab, que perdurava sota el poder otomà, ja no podia sostenir-se sobre les bases de la seva herència cultural. El govern otomà, així com també Egipte i Tunísia, dues províncies pràcticament autònomes de l'imperi, van adoptar nous mètodes d'organització militar i administrativa i codis jurídics inspirats en el model europeu.

La tradició cultural religiosa i jurídica de l'Islam es va mantenir, però va sorgir paral·lelament un nou tipus de pensament, els dels intel·lectuals que intentaven explicar les raons del poder d'Europa i mostrar que els pobles àrabs podien adoptar els mètodes europeus sense traïr les seves conviccions. A través dels diaris i les revistes, dos mitjans d'expressió aleshores en plena expansió, parlaven de la reforma del dret islàmic, de la reorganització de l'imperi otomà sobre la base de la igualtat de drets i, al final del segle XIX, de nacionalisme.

La Primera Guerra Mundial va acabar amb la desaparició definitiva de l'imperi otomà. De les seves ruïnes va sorgir un nou estat independent, Turquia, però les províncies àrabs van quedar sota els mandats britànic i francès.

El poder estranger va afavorir el creixement de les idees nacionalistes, que es van veure definitivament revifades amb la decisió britànica d'estimular la creació d'un estat jueu a Palestina.

Els principals literats del moment col·laboren amb els diaris i contribueixen així, de manera definitiva, al desenvolupament de la literatura àrab. La llengua continua essent clàssica en els fonaments però es torna més eficaç, més intel·ligible; és el naixement de la "tercera llengua", la llengua periodística. I apareix l'assaig, la literatura d'idees.

El renaixement de la cultura va quedar aïllat en la literatura i en la modernització de la filosofia àrab-islàmica, que es produeixen fonamentalment a Egipte i a Síria-Líban (*la Gran Síria*). Les ciències exactes, però, queden fora d'aquest nou segle d'or.

El primer desenvolupament del pensament àrab contemporani va provocar la primera gran divisió entre dos camins a escollir, **panislamisme** o **panarabisme**: la identitat que va originar l'Alcorà i va transcendir als àrabs, front a la identitat que va precedir l'Alcorà i va crear la llengua, la cultura i l'esperit més enllà de la ideologia religiosa.

El *panislamisme* era confessional i es basava en la unitat de tots els practicants de la religió musulmana, al marge de la identitat nacional o cultural, excloent-hi per tant tots els no musulmans.

El *panarabisme*, en canvi, era un concepte laic que preconitzava la unitat de tots els àrabs al marge de les seves creences religioses.

Aquesta divisió, que continua en l'actualitat, ha estat anomenada per molts intel·lectuals àrabs "la crisi d'identitat del món àrab".

En aquest període, Egipte esdevé el centre de la intel·lectualitat àrab; de cada deu llibres que es poden llegir, nou són egipcis. Alguns siri-libanesos emigrats a Alexandria o al Caire participen activament en la vida intel·lectual.

Però el primer gran i autèntic moviment de renovació de la literatura àrab va nàixer en terres llunyanes, de gent que va anar a les Amèriques i que, fora del quadre protector de la seva comunitat, hi va descobrir la seva individualitat. Per primera vegada en la història de la literatura àrab, es va superar la poesia clàssica i es van perdre les delimitacions entre els gèneres literaris.

A continuació, us indiquem alguns dels escriptors àrabs més importants d'aquesta època:

* **Gibran Khalil Gibran.** Gibran va ser poeta, pintor i pensador. Nascut al Líban el 1883, va viure a París, on va ser deixeble de Rodin, i després se'n va anar a Boston i a Nova York. Fins a l'edat de 25 anys va escriure en àrab; després va començar a fer-ho en anglès. Algunes de les seves obres de fama internacional són: *El profeta*, *Les ales trencades* i *Llàgrimes i somriures*.

* **Mikhail Naime.** Nascut al Líban, va viure als Estats Units. Va descobrir la literatura russa, va viure una curta temporada amb Gibran a Rússia i hi va conèixer la primera revolució el 1905. Va produir una obra de 50 llibres, de poesia i prosa tant en àrab com en anglès i rus. Seus són alguns dels versos més intensos de la producció literària contemporània àrab.

* **Tawfik Al Hakim.** Anomenat *el Zola dels àrabs*, és el pare de la prosa naturalista àrab, la prosa popular, psicològica i analítica. Va néixer a Egipte el 1898 i va viure una curta temporada a França. De tornada al seu país, va causar una autèntica commoció en el camp teatral, amb obres d'una gran elaboració mental com *La gent de la cova* i *Salomon el savi*.

* **Taha Hussein .** El pensament àrab va arribar a la seva consagració amb aquest autor, nascut a l'Alt Egipte el 1889. A l'edat de tres anys va quedar completament cec, la qual cosa no va impedir que estudiés a la Universitat i que després es doctorés a França. En tota la història de la prosa neoàrab, cap escriptor no va influir tant en els esperits com aquest egipci. La seva primera obra, *La poesia Jahili*, va crear una polèmica al seu país d'origen; el llibre va ser retirat i destruït perquè posava en dubte l'existència de la poesia àrab preislàmica. Les seves tertúlies dels dimecres van marcar una nova línia en el pensament àrab; diverses obres com *El futur de la cultura a Egipte* van marcar un salt en la cultura d'aquest segle. Va traduir Sòfocles, Aristòtil, Racine, Voltaire, Gide, com una culminació de la seva línia racionalista, liberal i modernista. Una de les seves obres més importants és també *Els dies*, la seva autobiografia, on explica com un nen cec pren consciència de si mateix i del món. Va morir el 1973.

La Segona Guerra Mundial va canviar l'equilibri de poder al món. El pes financer de la guerra, l'emergència dels Estats Units i de la Unió Soviètica com a superpotències, i un cert canvi de clima en l'opinió van posar fi, en els anys 50 i 60, a l'ocupació britànica i francesa en els països àrabs. Les antigues potències dominants es van veure substituïdes per règims de diversa tipologia, que devien aplicar les seves polítiques a països en un procés de canvi accelerat: gran increment demogràfic, creixement de les ciutats i un extraordinari desenvolupament del cinema, la ràdio, la televisió i l'enregistrament en casset, que permetien una mobilització de tipus nou.

La idea dominant dels anys 50 i 60 va ser el nacionalisme àrab, que es concretava en l'aspiració a una estreta unió dels països àrabs i a la independència de les superpotències, al qual s'afegia el desig de reformes socials en un sentit més igualitari. Aquesta idea s'encarnava en la personalitat del dirigent egipci Jamal Abdel Nasser. L'any 1967, però, la desfeta d'Egipte, Síria i Jordània en la guerra contra Israel va suposar l'inici d'un període de desunió i de dependència creixent d'una o l'altra superpotència. No obstant això, a d'altres nivells, els contactes entre pobles àrabs es van intensificar: els mitjans de comunicació transmetien fàcilment les idees i els missatges d'un país a l'altre. D'altra banda, el ràpid creixement econòmic que es produïa en alguns països àrabs gràcies al petroli, atreïa migracions d'altres països també àrabs.

4.3 LA CULTURA ÀRAB AVUI

La ciència dins del món àrab continua amb el seu estancament. Segons un informe de la UNESCO, als països àrabs hi ha 318 investigadors científics per cada milió d'habitants, i aquests països dediquen el 0,75% del seu producte nacional a la investigació. El mateix informe calcula que el nombre d'analfabets és del 42%. Del total de població escolaritzada, el 52% va acabar els estudis secundaris i el 13%, els universitaris; entre d'ells, un 68% ho va fer en humanitats i un 32%, en ciències.

En tot cas, centenars de milers d'estudiants àrabs que van anar a estudiar a Occident s'hi han quedat per no haver trobat feina als seus respectius països d'origen. Milers de científics egipcis, libanesos, palestins... treballen al servei del desenvolupament científic del món occidental.

La cultura àrab es continua concentrant en la literatura, l'art, la cançó, la música i en una tímida renovació filosòfica. Una renovació filosòfica que no és gaire fàcil en un ambient de repressió estatal, d'una part, i integrista obscurantista, de l'altra. Molts filòsofs són assassinats, com és el cas d'**Hussein Mroue** (filòsof libanès, autor d'*El materialisme històric a l'Islam*), o el cas del jove filòsof, també libanès, **Mouhdi Amel**, que va intentar desenvolupar una síntesi entre la filosofia marxista i la filosofia àrab-islàmica. El mateix els passa actualment a molts intel·lectuals a d'altres països àrabs.

Malgrat les dificultats, pintors, poetes, escriptors creen un clima ple de riquesa intel·lectual a Cartago, El Caire, Damasc i Beirut, ciutats plenes d'artistes, pintors i cineastes molt coneguts al món àrab.

Egipte continua sent la mare del cinema àrab. Beirut, anomenada *la capital de la cultura àrab*, es manté com un dels principals centres de difusió i de publicació; les galeries d'exposició i els teatres treballen a un ritme major al d'abans de la guerra civil. Centenars de pintors influïts per les escoles espanyoles (Picasso, Miró, Dalí...) aconsegueixen crear un nou estil propi de l'orient àrab, com el cas del cèlebre pintor **Paul Garogossian**, un armeni libanès, molt conegut al món àrab i a França, mort l'any 1993.

Pocs són els intel·lectuals àrabs que aconsegueixen conquistar la fama a Occident. L'hegemonització de la cultura nord-americana, d'una banda, i la falta d'ajuda oficial als intel·lectuals, de l'altra, creen un nou mur, una ruptura forçada entre l'occident europeu i el coneixement de la cultura àrab contemporània. Per als pocs coneguts, París és l'inici per conquerir la fama a Europa; és el cas dels que us indiquem a continuació:

* **Amin Maalouf.** Nascut al Líban, va treballar de periodista i corresponçal a diferents llocs del món. Durant la guerra civil libanesa, es va instal·lar a París. Té diferents obres en llengua àrab, però la seva fama la va aconseguir quan va escriure en llengua francesa. Algunes de les seves obres, molt conegudes i traduïdes la majoria al castellà i al català, són: *Lleó l'Africà*, *Les creuades vistes pels àrabs*, *Samarçanda*, *El jardí de la llum* i *La roca de Tànios* (Premi Goncourt 1993).

* **Tahar Ben Jelloun.** Nascut a Fes (Marroc) l'any 1944, és un dels més destacats escriptors àrabs en llengua francesa. És autor de poemes, assaigs, llibres de contes, obres teatrals i, sobretot, novel·les, entre les quals destaquen: *Oració per l'absent*, *La nit sagrada* (Premi Goncourt 1987), *Amb els ulls baixos* i *L'home trencat*.

* **Mahmoud Darwich.** Va néixer a Palestina. Deportat pels israelians per la seva activitat a favor del seu poble, es va refugiar al Líban, Algèria, Tunísia i, finalment, París. És considerat el pare de la renovació de la poesia àrab. D'entre les seves obres destaquen *El passaport* i *La meva mare*.

* **Najib Maafouz.** Escriptor egipci, totes les seves obres estan escrites en llengua àrab, i moltes traduïdes al castellà i al català. És guanyador del Premi Nobel de Literatura i un dels pocs escriptors àrabs que han aconseguit ser coneguts a Occident sense necessitat de deixar el seu país. Algunes de les seves obres són *El carreró dels miracles* i *Els nens del nostre barri*.

4.4 LA MÚSICA I LA CANÇÓ ÀRABS

La música en la història dels àrabs ha estat gairebé sempre lligada a la cançó, perquè per a ells la música té la finalitat de donar més bellesa a la paraula.

Els primers estudis sobre la música van ser fets per **Al Farabi** i **Avicenna**, que citàvem anteriorment.

A nivell contemporani, **Saïd Darwich**, a Egipte, va ser el renovador de la música àrab, però sempre acompanyat de la cançó.

Al Líban, on va començar una nova música, els germans **Rehbani**, els germans **Suhab**, **Walid Ghoulmie**, **Marcel Khalife** i **Ziad Al Rahbani** són els primers a introduir la música sense paraula a la cultura àrab. Cadascun d'aquests cèlebres músics ha creat la seva pròpia escola.

El *Tarab* (el cant), una de les arts més antigues del món àrab, no té una traducció simple; significa el plaer dels sentits, el plaer del cor i el plaer de la ment. No existeix el *Tarab* si la veu no és bella, si el poema cantat no és bell i si la llengua no és la clàssica. La cantant egípcia **Um Kulthum**, que va morir a començaments dels anys setanta, va ser la representant del *Tarab* clàssic. Les seves cançons eren dotzenes de frases que es repeteixen indefinidament durant hores, traspuntant tristesa, dolor i amor espiritual fracassat. Um Kulthum va ser la cantant preferida del rei Farouk d'Egipte, i després del president Jamal Abdel Nasser. Quan anunciava un recital a la Sala Olímpica de París, la seguien avions replets de xerxes del Golf. La resta del món àrab utilitzava la ràdio per escoltar-la; homes i dones de tots els nivells socials deixaven qualsevol cosa per escoltar *Kawkab Al Chark* ("L'estel d'Orient"), sobrenom amb què se la coneixia.

A l'altra banda de la línia estètica, hi havia **Abdel Wahab**, **Farid Al Atrach** i **Abdel Halim Hafez**, que van estudiar la música occidental i van arribar a construir-se un veritable imperi comercial a partir d'un mestissatge entre la música occidental i la seva inspiració urbana àrab.

A Síria, un jove cantant, **Sabah Fakhri**, de veu esplèndida, va construir una altra escola de tradició urbana que va tenir els seus orígens en l'hel·lenisme llevantí. Són cançons que s'escolten menjant, bevent i parlant tranquil·lament. Més cap a l'est, la veritable tradició popular estava representada pel cantant iraquetà **Nazem al Ghazali**, que va cantar l'amor que la gent pot compren-

dre. Al Ghazali va ser, d'entre tots els de la seva època, el millor representant de la cançó popular àrab.

Mentrestant, més limitats a la conca mediterrània -Líban, Síria, Palestina-, però d'indiscutible èxit entre els àrabs, hi ha els representants de la cançó de la muntanya, amb els seus estrepitosos *Dabke*. És la música de ball del camp, principalment libanès; es tracta de danses amb molts participants, homes i dones, de ritme alegre i d'interminables *Muwal*, el so que la veu ha de sostenir el més llarg temps possible en el to més alt i melodiós.

Al Líban, els músics Rahbani van descobrir la cantant **Fawruz**, que van treure del cercle folklòric libanès per cantar grans poemes de la literatura àrab i reviure les festes andaluses amb els seus *Muachahat* (poemes àrabs andalusos). Va donar categoria i alegria a la cançó política i fins i tot a la missa grega del *Divendres de Dolors*. Fawruz va representar l'anti-Um Kulthum; les seves cançons d'amor són alegres, curtes i de vegades amb humor.

A partir dels anys setanta, al Líban es va produir una veritable revolució artística, una canvi radical en la cançó. Uns joves músics i cantants van crear la *nova troba*. Possesidors del més alt nivell de la cultura àrab i de totes les aportacions de la cultura occidental, van fer evolucionar la cançó àrab. La

guerra civil libanesa va deixar les seves ditades sobre la *nova troba*, amb la cançó política compromesa. El més conegut entre la nova generació és el músic i cantant **Marcel Khalifé**, citat anteriorment, professor en el Conservatori Nacional i molt conegut a Europa, sobretot a França i a Bèlgica; també ha actuat a Espanya. Algunes de les seves obres són *El ball dels gitanos* i *El somni d'una nit d'estiu*. 🌱

5. ELS PAÏSOS ÀRABS: GEOGRAFIA ACTUAL I HISTÒRIA RECENT

A ctualment hi ha **24 països àrabs**, distribuïts entre dos continents, Àfrica i Àsia. Tots aquests països, excepte El Sàhara Occidental i Eritrea, estan integrats en la Lliga Àrab, organització per a la cooperació política, militar i econòmica dels països àrabs.

Tots els països àrabs tenen sortida al mar, si bé en alguns casos, com l'Iraq o Jordània, aquesta sortida ocupa una extensió molt petita.

El món àrab s'estén des de l'Atlàntic fins a l'Índic, agafa el mar Mediterrani, el mar Roig i el mar Mort. Geogràficament, es tracta d'una zona altament estratègica; és frontera entre tres continents: Àsia, Àfrica i Europa. Hi trobem també els quatre passos marítims més importants a nivell comercial: l'estret de Gibraltar, que uneix l'Atlàntic amb el Mediterrani; l'estret d'Ormuz, que uneix el mar Roig amb el Golf d'Aràbia o Pèrsic; el Canal de Suez, que uneix el Mediterrani amb el mar Roig; i Bab El Mandab, que uneix el mar Roig amb l'Índic. Són passos comercials alhora que les vies principals de

subministrament de petroli i de gas. En aquesta regió es concentren els recursos i les reserves energètiques més importants del planeta. Tot això fa que la zona sigui especialment interessant des de les perspectives geoes-tratègica i geoeconòmica.

El món àrab ha estat sempre en el punt de mira de les grans potències, amb la voluntat de controlar-lo econòmicament, políticament i militarment. Qui controla el món àrab, controla els jaciments de petroli i de gas, controla els passos marítims i controla la seguretat del subministrament; en conseqüència, controla el preu del petroli i del gas i controla l'economia mundial.

D'altra banda, estem parlant d'una població que presenta un dels majors ritmes de creixement demogràfic del món (l'any 1997, la població àrab era de 250 milions; el 2017, ja ha assolit els 355 milions). I no es tracta, només, d'un potencial mercat de productes de consum tradicional, sinó que també inclou els principals països compradors d'armes (Aràbia Saudita, Qatar, Kuwait i també Israel, que no és un país àrab però està inclòs dins la zona). Les despeses militars per capità són a la regió un 65% més elevades que la mitjana mundial.

Des de la caiguda de l'imperi àrab-musulmà, la regió àrab està sotmesa a la lògica política del *divideix i venceràs* per part de les potències ocupants i colonials. Aquesta va ser la lògica aplicada ja en l'època de l'imperi otomà, i, més tard, per part de les potències guanyadores de la Primera Guerra Mundial, a través de l'Acord Sykes-Picot, signat l'any 1916 entre França i el Regne Unit, amb l'objectiu de dividir el món àrab de forma artificial. Posteriorment, l'ocupació de Palestina, les guerres i conflictes interns al Líban, Síria, l'Iraq, Sudan, Iemen, Líbia... han continuat amb aquesta mateixa lògica: desmembrar i impedir la unitat del món àrab.

Les desigualtats i la falta de llibertats provoquen esclats socials i polítics

La desigualtat entre els països àrabs, i internament a cada país, se situa en els nivells més alts del planeta. Hi trobem països situats entre els deu amb major renda per capità de tot el món, mentre paral·lelament la majoria de la població viu per sota del llindar de la pobresa.

L'edat mitjana dels 355 milions d'àrabs és de 25 anys; 105 milions tenen entre 15 i 29 anys i 100 milions són menors de 15 anys. Es tracta de la regió del món amb la major proporció de joves (i ho continuarà sent en els propers

20 anys). Per contra, els joves representen només el 24% de la força laboral; en el cas de les dones és encara pitjor, ja que representen únicament el 18% de la força laboral. Entre la població àrab, 1 de cada 4 joves està a l'atur (2 de cada 3, en el cas de les dones), quan a la resta del món aquesta proporció és de 1 de cada 8. Segons l'Organització Internacional del Treball (OIT), caldria crear 60 milions de llocs de treball en el món àrab de cara al 2020.

Malgrat que la regió és rica en recursos, en el món àrab existeix la taxa més elevada d'emigració de mà d'obra qualificada. Segons les darreres dades, el conjunt dels països àrabs dedica només un 0,3% al desenvolupament científic i representa tan sols el 0,0002% dels inventors registrats. La tendència d'emigració a Palestina és del 57%; a Tunísia, del 56%; a l'Iraq, del 44% i al Líban, del 47%.

El món àrab representa el 5% de la població mundial i suma el 68,5% de morts per guerres, el 57,5% de les persones refugiades, un 47% de desplaçaments interns i el 45% dels atemptats terroristes que es produeixen al món. Els recents conflictes a Líbia, Síria, l'Iraq i Iemen han fet retrocedir aquests països uns 15 anys en l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH). Les projeccions de l'IDH per al 2050 situen la regió del món àrab en cinquè lloc, només per sobre de l'Àfrica subsahariana.

Per als joves àrabs, els principals mitjans d'informació són la televisió (63%), Internet (45%), WhatsApp (62%), Facebook (55%), Youtube (33%), Twitter (28%) i només el 7% en el cas dels mitjans escrits. Tenen més facilitats de comunicació fora dels canals oficials, sovint controlats pels governs i els règims.

Així, la majoria dels joves àrabs aspira a tenir l'oportunitat de treballar i d'assolir drets i llibertats polítiques, socials i públiques. Les recents revoltes àrabs en diferents països, iniciades a Tunísia i Egipte a finals de l'any 2010, són expressions del descontent dels joves, de la manca de perspectives i d'autonomia personal i del desig de viure en llibertat i democràcia. Els eslògans comuns de les revoltes demostren aquestes aspiracions: "*llibertat, dignitat i justícia social*".

Els grups terroristes i *takferistes* (inquisitorials) com Daesh (ISIS), Jabhat Al Nusra i altres grups relacionats amb Al-Qaida són lluny de la tradició i de les aspiracions dels pobles àrabs i dels joves, són manifestacions de les "*contra revoltes*" per frustrar un canvi real, un desenvolupament democràtic i per desmembrar els països, ja que són ideologies polítiques de divisió i no de cohesió social, són opcions violentes i obscurantistes que van contra una societat oberta, democràtica i laica i, especialment, contra les dones.

Segons una enquesta feta a setze països àrabs per l'Institut d'Investigació Asdaa Burson-Marsteller entre joves de 18 a 25 anys (homes i dones per igual), tres quartes parts dels joves àrabs condemnen i rebutgen els crims de Daesh i només una molt petita minoria dona suport als *takferistes*.

L'enquesta mostra que el terrorisme, l'atur i la manca de lideratge són les principals preocupacions de les persones joves. El 67% dels joves entrevistats exigeix un major respecte pels drets humans i una millora en la situació de la dona dintre de la societat. Són dades que confirmen que als països àrabs, com a tot arreu, els joves aspiren a una vida millor i més digna i s'oposen a opcions criminals, siguin del signe que siguin.

PAÏSOS ÀRABS			
ÀFRICA	El Magrib	Mauritània	
		Sàhara Occidental	
		Marroc	
		Algèria	
		Tunísia	
		Líbia	
	Àfrica Oriental	Vall del Nil	Egipte
			Sudan
		Banya d'Àfrica	Eritrea
			Djibouti
			Somàlia
		Creixent Fèrtil	Illes Comores
			Síria
			Líban
			Palestina
			Jordània
		Iraq	

PAÏSOS ÀRABS

ÀSIA	Orient Mitjà	Península Àrèbiga	Aràbia Saudita
			Iemen
		Golf Pèrsic	Bahrain
			Qatar
			Emirats Àrabs Units
			Oman

1. Qui són?

2. La llengua

3. La religió

4. La cultura

5. Els països

6. Minories ètniques

Al conjunt dels països àrabs hi ha uns **353.259 milions d'habitants**, distribuïts de la forma següent:

PAÍS	Nombre aproximat d'habitants*
Algèria	41.323.000
Aràbia Saudita	32.620.000
Bahrain	1.981.000
Illes Comores	817.000
Djibouti	1.060.000
Egipte	92.216.000
Emirats Àrabs Units	9.082.000
Eritrea	7.472.000
Iemen	27.943.000
Iraq	38.370.000
Jordània	10.131.000
Kuwait	4.406.000
Líbia	6.365.000
Líban	5.708.000
Marroc	34.310.000
Mauritània	3.763.000
Oman	4.575.000
Palestina	4.550.000
Qatar	2.651.000
Sàhara Occidental	620.017
Síria	24.136.000
Somàlia	13.095.000
Sudan	40.197.000
Tunísia	11.334.000
TOTAL	353.259.000 habitants

*Sobre el cas del Sàhara Occidental, que no té reconeixement d'Estat, hi ha dades molt contradictòries, a causa d'interessos contraposats en relació amb aquest territori. Per exemple, segons les fonts que es consultin, passaria de tenir un milió d'habitants a tenir-ne només 250.000.

6. Minories ètniques als països àrabs

Bls pobles àrabs, al llarg de la seva història, van anar conquistant territoris en els quals van entrar en contacte amb pobles amb d'una ètnia, d'una llengua i d'una religió diferents a la seva, i que en la majoria dels casos van ser assimilats a la cultura àrab.

Hi ha alguns pobles, però, que van mantenir les seves peculiaritats i que al llarg del temps han oposat resistència a la majoria i han exigit la independència o, almenys, una certa autonomia i el reconeixement de la seva pròpia cultura.

Berbers

Al Magrib hi viuen, a més d'uns 60 milions d'àrabs, uns 18 milions de berbers, formats per diferents comunitats i distribuïts majoritàriament entre Algèria i el Marroc; també n'hi ha a Tunísia, Líbia i Mauritània.

Els berbers havien estat colonitzats pels greco-romans, que els havien imposat la religió cristiana. Quan van arribar els àrabs, els van imposar l'islam, que va privar la llengua berber de la possibilitat d'evolucionar o d'adquirir rang de llengua escrita; encara avui segueix sent una llengua fonamentalment oral, caracteritzada per diversos dialectes i reduïda a zones on els àrabs han tingut poca influència per ser de difícil accés.

Quan la zona va ser colonitzada pels francesos, aquests, per raons polítiques, van permetre que es mantinguessin les diferències dels berbers amb la població àrab.

Des que el Marroc i Algèria van aconseguir la seva independència, els berbers marroquins, tot i ser els més nombrosos, han estat més fàcilment assimilats a la influència àrab. Els berbers algerians, que van tenir un paper molt important en la independència, reivindiquen, si no una autonomia política, un reconeixement de la seva pròpia cultura i una participació més intensa a la vida pública.

Kurds

Descendents probablement de tribus indoeuropees assentades a la regió fa quatre mil anys, els kurds es consideren descendents directes dels medes.

És el quart poble més nombrós de l'Orient Mitjà i una de les més vastes minories en el món. La seva població, majoritàriament musulmana sunnita, s'estableix en uns 6 milions, encara que ells donen xifres de més de 10 milions. Són minories ètniques en cadascuna de les nacions on habiten: l'Iraq, Síria i Líban, principalment.

A l'Iraq, on la població kurda és molt nombrosa, s'ha oposat sistemàticament a la dominació dels seus successius amos: els turcs, els anglesos i, després de la independència del país, el govern iraquetà. La repressió ha estat sovint feroç.

A Síria, on van arribar al final de la I Guerra Mundial, després del col·lapse de l'imperi otomà, n'hi viuen entre 300.000 i 600.000 (aproximadament el 8% de la població total). Estan molt arabitzats.

Pel que fa al Líban, quan va començar la guerra civil, uns 10.000 kurds van haver de marxar cap a Síria. La resta, uns 70.000, avui estan organitzats políticament, socialment i culturalment sense persecucions.

Armenis

A diferència dels anteriors pobles, els armenis no estaven assentats a territoris colonitzats pels àrabs, sinó que per motius polítics i econòmics han anat arribant, des de fa relativament poc temps, a Líban, Síria, l'Iraq i Egipte.

A finals del segle XIX, i després de successives ocupacions i divisions del territori, existien tres Armènies: una russa, una turca i una persa. Centenars de milers d'armenis escolliren passar a la zona russa i crear un *territori armeni* dotat de certa autonomia administrativa. És l'actual República Armènia. A Turquia, que es va quedar amb la major part del territori, els armenis van començar a treballar activament per la independència i van ser víctimes d'una repressió brutal que va suposar la matança d'unes 400.000 persones.

Al llarg del segle XX, els armenis han iniciat una diàspora i s'han repartit per tot el món, particularment en els països àrabs citats. Al Líban, per exemple, on l'any 1914 vivien només 5.000 armenis; avui dia en són més de 250.000.

Encara que han estat molts segles en contacte amb àrabs, de religió musulmana la majoria, els armenis professen el cristianisme, amb dues comunitats: la catòlica i la gregoriana.

La llengua armènia està classificada dins d'un grup autònom de la família indoeuropea i, amb els segles, la llengua antiga ha quedat reservada per a la litúrgia religiosa, formant-se un grup de dialectes amb un lèxic impregnat de vocables perses, grecs i àrabs.

Nilòtics

Els nilòtics viuen a la conca de l'Alt Nil, fonamentalment al Sudan, país on representen aproximadament el 20% de la població.

Els nilòtics, entre els quals s'hi parlen un centenar de dialectes diferents, no són musulmans, sinó cristians o bé animistes.

aashura

Commemoració de la batalla de Karbala (Iraq) en què l'imam Husayn va ser mort pels seus enemics. És una data molt important per als xiïtes.

aiatollah

Cap religiós xiïta. Equival, aproximadament, al que els cristians entenen per un "cardenal".

alauita

Paraula de sentit religiós o polític. En la primera accepció, designa el seguidor d'una secta de l'Islam; en el sentit polític, designa la dinastia que governa al Marroc.

Alcorà

Llibre sagrat de l'Islam. La paraula ve del verb *cara'a*, llegir.

Al·là

"Déu" en llengua àrab. No és, per tant, tal com sovint es diu erròniament, "el déu dels musulmans".

àrab

Literalment, originari d'Aràbia. En sentit més ampli, es refereix a tots aquells que parlen la llengua àrab i que s'identifiquen amb la cultura dels àrabs. S'utilitzen com a sinònims els termes "ismaelita" i "agarè", derivats, respectivament, d'Ismael, pare dels àrabs segons la Bíblia, i d'Agar, la seva mare. El terme àrab és d'origen semita i significa "desert" o "els que habiten al desert".

cadi

Jutge

califa

Successor de Mahoma; era, alhora, un dirigent religiós i polític. En l'actualitat el títol de califa ja no és aplicable a cap governant del món.

Daesh

Estat Islàmic a l'Iraq i el Llevant. Organització terrorista *takfirista* basada en el *wahhabisme*. És una divisió de Al-Qaida.

drus

Seguidor d'una branca poc nombrosa de l'Islam, que existeix bàsicament al Líban.

emir

En l'època de l'imperi àrab-musulmà, era el representant del poder del califa en un territori de l'imperi, una mena de virrei. Actualment, s'aplica a qualsevol rei dels països del Golf Pèrsic, però no a la resta de reis de països àrabs (per exemple, el rei de Kuwait és "emir", però el rei d'Aràbia Saudita és "malak").

farsi

Persa

fatwa

Decret religiós establert pels caps religiosos xiïtes.

fonamentalisme

Retorn als fonaments d'un pensament, generalment religiós. És, per tant, aplicable a totes les religions, si bé a Occident tendeix a utilitzar-se només per referir-se als musulmans que pensen que la religió islàmica s'ha desvirtuat i que cal recuperar-ne els principis, tal com els va establir Mahoma. No s'ha de confondre amb "integrisme", paraula que té més connotacions polítiques.

haiximita

Que pertany al clan d'Haixim, el clan de Mahoma. La paraula no té un sentit religiós, sinó que tan sols s'aplica a aquells que són considerats descendents de la família del Profeta. La dinastia que governa a Jordània és haiximita.

hègira

Partida de Mohamed (Mahoma) cap a Medina, que es va produir l'any 622 i és l'inici de l'era musulmana.

Hezbollah

Literalment, "partit de Déu". Al Líban, hi ha una organització política amb aquest nom.

ibadí

Membre d'una secta poc nombrosa de l'Islam.

imam

Cap religiós xiita. Equival, aproximadament, al què els cristians entenen per un bisbe.

integrisme

Qualsevol moviment que interpreta de forma radical una doctrina religiosa. Seria, per tant, aplicable a totes les religions, encara que actualment tendeix a identificar-se només amb els que fan una interpretació fanàtica de l'Islam.

intifada

Literalment, "revolta". S'anomena "intifada" el moviment popular palestí contra l'ocupació israeliana.

ka'ba

Edifici de La Meca, centre de devoció musulmana, que conté la sagrada Pedra Negra i al voltant del qual els pelegrins han de donar set voltes.

Islam

Literalment, "submissió a Déu". Religió dels seguidors de Mahoma, que hauria estat revelada a aquest per Déu.

islamista

Opció política que considera que el *Sharia* és la font des de la qual s'ha de governar la política, l'economia i la societat. Representa la politització de l'Islam.

mahometà

Terme que els no musulmans utilitzen sovint per designar els seguidors de l'Islam. Els musulmans no l'empren, en tant no es consideren seguidors de Mahoma, sinó de Déu.

mesquita

Temple dels musulmans

minaret

Torre de la mesquita

morisc

Musulmà convertit al cristianisme

moro

Originari del nord d'Àfrica, de la part denominada Mauritània. A Europa, s'utilitza sovint com a terme despectiu per referir-se a totes les persones originàries del Magrib o, fins i tot, per designar tots els que practiquen l'islam.

muetzí

Dirigent religiós que convoca els musulmans a l'oració des del minaret.

mufti

Màxim representant religiós sunnita davant d'un Estat. Equival aproximadament al que els cristians entenen per "nunci".

musulmà

Seguidor de la religió de l'islam

panarabisme

Ideologia que proposa la unió política dels països àrabs.

ramadà

Novè mes del calendari musulmà, al llarg del qual cal estar en dejú durant les hores de llum solar.

rashidun

Literalment, significa "ben guiat". S'aplica als quatre califes que van succeir Mahoma abans del cisma produït a l'islam entre sunnites i xiïtes.

sharia

Llei islàmica

sufisme

Corrent religiós de tipus místic originari de Síria

sultà

Rei. Paraula d'origen turc. Es aplicable als reis otomans, no als reis àrabs.

sunna

Literalment, tradició

sunnita

Literalment, seguidor de la *sunna*; designa el membre de la branca de l'islam més nombrosa (aproximadament el 80%), la que es considera representativa de la tradició de Mahoma.

takfirisme

Corrent herètica i extremista de l'islam, semblant a l'excomunió i la Inquisició en el cristianisme. Pot acusar altres musulmans o altres religions del delictes d'apostasia. Associada a l'extrema violència (voluntat d'exterminar o esclavitzar els infidels).

visir

Conseller del califa, ministre

wahhabisme

També anomenat salafisme, és una corrent polític-religiosa musulmana entre els sunnites, creada per l'extremista religiós Muhammad Ibn Abde al-Wahhab al segle XVIII, implantada en primer lloc a Aràbia Saudita.

xa

Literalment, "rei de reis". Es aplicable als reis perses, no als reis àrabs. Aquest terme és un dels que integren l'expressió persa *xa is mat* ("el rei és mort") i que ha donat origen a la frase que diem en acabar un joc d'escacs: "escac i mat".

xeic

Paraula d'un doble significat; pot referir-se tant a un dirigent religiós (una mena de sacerdot), com a un home molt ric.

xiïta

Membre d'una de les branques de l'Islam. La paraula ve de *Xi'at Ali* ("la comunitat d'Ali"). En general, els xiïtes són molt menys nombrosos que els sunnites, però són majoria a alguns països, com l'Iran. També hi ha molts xiïtes al Líban.

yihad

En llengua àrab significa "esforç", encara que es tradueix sovint com a "guerra santa".

Enllaços d'interès

Institut Europeu de la Mediterrània

http://www.iemed.org/?set_language=ca

CIDOB

<https://www.cidob.org/ca/>

Associació Catalunya-Líban

www.ambelliban.cat

Associació Catalana per la Pau

www.acpau.org

Georges Corm

<http://www.georgescorm.com/personal/index.php?lang=fr>

Canals de televisió

<http://alparabes.com/mas-de-30-links-donde-mirar-tv-en-arabe-gratis/>

Diaris i revistes

<http://www.bib.uab.cat/premsa/t.php?v=99/Asia>

L'Orient-Le Jour

<https://www.lorientlejour.com/>

Sawtachaab

<http://sawtachaab.com/web/>

Al Mayadeen

<http://espanol.almayadeen.net/>

Moltazem

<http://moltazem.webnode.cat/>

Qui són els àrabs?

Una guia per **contribuir** al
coneixement sobre el **món àrab**